

Årsløn: 2.000.351

- blev nedjusteret til 1.751.279 kr.

KU-rector Ralf Hemmingsen fik en superkontrakt, da han tiltrådte i 2005. Ifølge den daværende kontrakt stod han til at sprænge to-millioners loftet pr. 1. april i år med en årsløn på 2.000.351. Men sådan gik det ikke helt, for den daværende kontrakt blev erstattet af en ny i november 2013 – og heri faldt hans årsløn drastisk med 236.000 kr. - til blot 1.751.279 kr. inkl. pension.

Baggrunden var ikke Bestyrelsens utilfredshed med Hemmingsens præstationer eller at rektoren ville købe sig til mere fritid, men derimod, at Finansministeriets embedsmænd var blevet pikerede over eksplosionen i rektorlønningerne efter Uni-loven i 2003. Lønningerne var vupti steget med 50 procent, da rektorer skulle udpeges af bestyrelser og bestyrelser fik frit spil til at fastsætte rektorlønninger.

Hemmeligt lønloft i 2008

Det var dog for meget for Videnskabsministeriet. I 2008 fik uni-bestyrelsernes bestyrelsesformænd derfor i et hidtil hemmeligholdt hyrdebrev – som FORSKERforum har fået aktindsigt i - fastlagt et loft for rektorers aflønning. Ministeriet dikterede maximum-beløb

på rektorlønninger (opgjort i april 2014-priser, inkl. pension):

- KU og Aarhus:	1.751.279
- DTU:	1.640.823
- SDU, CBS, AAU	1.529.240
- ITU, RUC	1.422.050

Ralf Hemmingsens løn blev derfor i den nye kontrakt tilpasset dette loft. Og AUs nye rektor Brian Bech-Nielsen måtte acceptere en ringere aflønning end eks-rector Lauritz Holm-Nielsen.

Lønhop til SDU-rector

Ministeriets diktat var et indgreb i Bestyrelsernes dispositionsret. Det lagde loft på KU-rektorens løn.

Men ironisk nok betød diktatet så også, at enkelte rektorer har kunnet få deres løn hævet drastisk med henvisning til ministeriets diktat, som altså både fungerer som lønloft og -minimum.

Især SDUs nyudnævnte rektor har fået et lønhop. Hvor eksrector Jens Oddershede kun ville have fået, hvad der svarer til 1.321.700 i dag, så får SDUs nye rektor Henrik Dam 1.529.240 kr...

Ikke mere pseudo-demokrati 4
Lød det fra menigt personale på konference om medbestemmelse

Lønrelationer pr. 1. april 7
Se hvad rektorer, professorer, lektorer, gymnasielærere, butikshk'eren og kontanthjælps-modtageren får

Statsfond styres af erhvervsfolk 8
Den nye Innovationsfonden får topmand fra arbejdsgiverne DI i toppen. Og en eks-industridirektør er blevet direktør

Medieskoling: At mene noget 10
Tag din telefon, gå ud over snæver faglighed, vær aktuel – og anerkend mediernes mekanismer.
FORSKERforum på skole

TEMA: Forskningsetik 12-15
UVVU, Klarlund, ansvar ved sampublicering, peer-review'eres ansvar

Sommerferie 16
Men har uni-lærere nogensinde fri?

Pædagogik i fremdriftsreform 18
Undervisningsforskere prøver at få det bedste ud af det pres, som reformen skaber

Konkurrencestat uden læring 24
Hvor uddannelse infantiliseres på professionshøjskoler og på uni'. Og hvor det er en fiasko, at hver fjerde ung ingen uddannelse får
INTERVIEW

På pension 28
Det handler om mere end bare penge. Og gå hellere af tidligere end senere ...
ESSAY



Mere erhvervsliv i Innovationsfond

Danmark *Løsningernes Land*[®] blev lanceret af regeringen i december 2012 i den erkendelse, at den globale krise havde sat sine tydelige negative spor i den danske produktivitet, og nu skulle der gøres noget. Ambitionen var at styrke offentlige-private samarbejder og give bedre rammer for innovation i virksomheder. Planen indeholdt i alt 27 initiativer, hvoraf et gik ud på at simplificere det danske rådssystem, idet det blev erkendt fra flere sider, at med de mange eksisterende råd, var det svært på et højere plan at målrette og udvikle en samlet dansk innovationsstrategi. En sympatisk idé, idet junglen af finansieringsmuligheder og forskellige bureaukratiske regler gør det vanskeligt at vurdere, om det er værd at bruge tid og ressourcer på kaste sig ud i et sådant foretagende.

I oktober 2013 indgik et bredt politisk flertal en aftale om at stifte Danmarks Innovationsfond, som officielt så dagens lys 1. april – og dermed blev tre forskningsstøtteorganer fusioneret i én fond: Det Strategiske Forskningsråd, Rådet for Teknologi og Innovation og Højteknologifonden. Fonden kommer årligt til at uddele ca. 1,6 milliarder forsknings- og innovationskroner.

Forud for etableringen af fonden har der været tunge politiske diskussioner og slagsmål specielt om, hvorvidt Højteknologifonden skulle bevares eller fusioneres ind i den nye fond. Det er ved flere lejligheder blevet påpeget, at det vil være særdeles uklogt at nedlægge noget, der skaber stor værdi og som har været i armslængde fra ministeriel indblanding. Især Venstre har strittet imod fusionen af Højteknologifonden, for den var Venstres og Helge Sanders opfindelse tillige med udpegningen af fondens formand, Danfoss-direktør Jørgen Mads Clausen. Og for

at få Venstre til at sluge fusionen har Venstre fået igennem, at netop Danfoss-direktøren bliver formand for bestyrelsen i en etableringsperiode. De danske universiteter var heller ikke udelt begejstrede og argumenterede for, at Højteknologifonden skulle bevares i sin nuværende form, men hvad vigtigst var; der skulle sikres kontinuitet i overgangsfasen, så der ikke opstod bevillingshuller og dermed opbremsning i aktiviteter, hvilket også er blevet efterkommet.

“Kanaliseres der flere penge ud til erhvervsformål og færre til offentlige forskningsinstitutioner?”

Forskerverdenen frygtede også en politiseret model med stor magt til ministeriets embedsmænd – som stråmænd for politikerne. I en sådan model ville topembedsmænd få bemyndigelse til at lave indstillinger om forskningsindsatninger, til at styre sekretariatsfunktioner og til udformning af en topstyret innovationspolitik.

Politikerne landede dog på en model, der angiveligt skaber armslængde-afstand fra embedsmændene og det politiske system. Bestyrelse samt sekretariat skal være uafhængig og placeres uden for Uddannelsesministeriet.

Kriteriet for sammensætning af bestyrelsen har været, at et flertal af medlemmerne skal have baggrund i det private erhvervsliv på højt ledelsesmæssigt niveau. Samtidig

skal et flertal af bestyrelsesmedlemmerne være forskningsaktive eller -kyndige og bl.a. have kompetencer inden for teknologiudvikling og innovation i små og mellemstore virksomheder samt i strategisk og udfordringsdrevet forskning. Det er hermed tale om et dobbelt flertal, som unægteligt stiller store krav og indsnævrer feltet af mulige kandidater, som kunne have lyst til at blive en aktiv del af fonden.

Det blev da også åbenbart, da den nye minister Sofie Carsten Nielsen udpegede fondens bestyrelse, som kom til at bestå af fremtrædende og erfarne erhvervsfolk, og dette har især vakt glæde hos arbejdsgiverne i Dansk Erhverv. Og fra små virksomhedsers side er det blevet kritiseret for den totale mangel på mennesker i bestyrelsen, der har beskæftiget sig med opstartsvirksomheder og som har været succesfulde i at kommercialisere forskningsideer.

I universitetsmiljøet undrer man sig derimod over, hvorfor der ikke er givet mere plads til forskere fra de offentlige forskningsinstitutioner i bestyrelsen.

Med udpegningen af Peter Høngaard – eks-direktør i Lundbeck – som ny direktør synes balancen i fonden at være tippet mod den private sektor (**se artiklen s.8**). Spændingen retter sig nu mod, hvordan offentlige-private samarbejder så udmønter sig i den fremtidige fordelingsnøgle: Kanaliseres der flere penge ud til erhvervsformål og færre til offentlige forskningsinstitutioner? Kommer der særlige bindinger, krav om direkte eller indirekte medfinansiering eller lignende begrænsninger? Det vil tiden vise. Vi tager en dyb indånding og krydser fingre for, at det ikke sker.

Medlemsblad for DM's universitets-ansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt Pharmadanmarks undervisnings- og forskningsansatte. Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse. **Redaktion:** Lektor Leif Søndergaard, DM I (*ansvarshav. for dette nummer*), Lektor Karsten Boye Rasmussen, DJØF, Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM1-sektorforskning, videnformidler Niels Westergaard, PharmaDanmark, Journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk), Red. leder Jørgen Øllgaard (joe@dm.dk).

Redaktionens adresse: FORSKERforum, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Telefon: 38 15 66 33, Fax: 38 15 66 32. Bladets oplag er 7.900 eks. og udkommer 9 gange om året, den første uge i hver måned. **Øvrige adresser:** DM, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Tlf. 38 15 66 00. DJØF, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, Tlf. 33 95 97 00. Pharmadanmark, Rygaards Allé 1, 2900 Hellerup, Tlf. 39 46 36 00. **Fotos:** Signe Alvarez (hvor ikke andre er nævnt) **Grafisk Produktion:** www.prdesign.dk **Tryk:** Green Graphic ApS.

Næste deadline: 18. august 2014.

'Noget at gå hjem med, minister...

Ministeriets medbestemmelses-konference afslørede udbredt kritik af Uni-loven. Men hvad vil den Radikale minister så gøre ved det ...

Studenternes DSF-formand Jacob Ruggaard hostede store klapsalver, da han afrundede maj måneds store medbestemmelses-konference: "Uni-loven har et alt for lavt bundniveau, for man kan sagtens være en dårlig leder inden for disse rammer – og det kan studerende og ansatte ikke gøre noget ved. Der er lavet processer og begrænsninger, som betyder, at studerende ingen motivation har til at engagere sig, fordi vi reelt ingen indflydelse har. Der er behov for reform af Uni-lovens styringsprincipper. Her er noget at gå hjem med, minister..."

Studentformandens udfald var direkte henvendt til ministeren – som var til stede – og var formentlig en reaktion på, at uni-minister Sofie Carsten Nielsen (Rad.) IKKE gav signaler om, hvad hun agter at gøre ved den manglende medbestemmelse på uni. Hun nævnte ikke det negative i en miserabel EPINION-rapport om sagen. Og hun sad bare tavst lyttende, da studerende og videnskabeligt personale massivt kritiserede manglende medbestemmelse samt placerede hovedproblemet som et systemproblem: Uni-lovens ledelsesmagt.

Radikale imod loven i 2003

Tavsheden var påfaldende, for ministerens parti (Rad.) var i 2003 indædt modstandere af Uni-loven, men nu er hun blevet minister for området og skal administrere loven.

Men i hendes talepapir – *medbestemmelse giver merværdi* – stod der intet om den negative substans i EPINION-rapporten, som indikerer, at politikernes 2011-lovkorrektion ikke har ført til mere medbestemmelse, derimod til mindre:

"EPINION-undersøgelsen viser, at der ikke er sket de store ændringer siden 2009, men at mange engagerer sig", sagde ministeren bare. Og så ser hun iøvrigt frem til, at "der kommer en endnu bedre dialog om medbestemmelse og medinddragelse", inden hun til sommer afleverer en redegørelse for Folketinget.

Lukket for spørgsmål til ministeren

Uni-ministeren var i en penibel situation, for publikum ville gerne have signaler på, hvordan politikerne kommer ud af dilemmaet med, at politikernes 2011-henstilling til ledelserne ikke har virket.



Lovhenstillingen til ledelserne gik ud på at disse frivilligt burde afgive magt/medbestemmelse, for loven indeholdt ingen konkrete retskrav til studerende eller ansatte. De ansatte oplever imidlertid – viser EPINION-rapporten – i voksende grad, at de er sat uden for indflydelse siden 2009. Det problem omgik den radikale minister i en bemærkelsesværdig substans-løs tale i rundgange under omkvædet "medbestemmelse og medinddragelse er utrolig vigtigt for mig".

"Der skal lyttes til de ansatte og studerende, og de skal også inddrages. Uni'er er en særlig sektor med en meget kvalificeret medarbejderstab, en tænketank, som det ikke er så nemt at lede. Hvis man ikke har en følelse af at være med, så dør engagementet. Medbestemmelse giver merværdi. Men der kan ikke lovgives om det, det tager tid, og det handler om, hvad man gør lokalt, og også om, at de ansatte ikke bare betragter, men tager medansvar i hverdagen".

Publikum måtte ikke stille spørgsmål til ministeren, som dog blev og (tavst) overværede de næste to timers livlige debat.

Den Radikale minister med ikke-mening

Den radikale minister har tidligere i svar til Folketinget ikke villet markere kritik af Uni-loven som "systemproblem". På spørgsmål fra Rosa Lund (EL) om, hvorvidt De Radikale stadig er modstandere af universitetsloven,

som partiet var ved lovbehandlingen i 2003, gav ministeren et ikke-svar: "I forbindelse med regeringsdannelsen i forligskredsen bag universitetsloven. Radikale Venstre bakker naturligvis op om gældende forlig, hvor partiet er part. Det mener jeg også, er bevist gennem mere end to års arbejde i forligskredsen" (svar 1150).

Om AUs krisehåndtering har ministeren markeret, at hun ikke vil kritisere Aarhus' uni-ledelse. Hun har tværtimod "tillid til", at ledelsen har gjort sit arbejde inden for den gældende Uni-lov. Og hun synes tilsyneladende heller ikke, at der er noget galt med Uni-loven. Det fremgår af en række folketings svar, som ministeren har givet i kølvandet på AUs økonomikrise. Den mest interessante tilkendegivelse fra ministeren handler om, at hun fastslår, at Uni-lovens bestemmelser sikrer ansattes og studenter medbestemmelse, og at det er det er den enkelte uni-bestyrelse, som har "ansvar" for at sikre dette: "Medbestemmelse og medinddragelse handler således både om, hvordan universiteterne vælger at udfolde de rammer, som universitetsloven giver, og om, hvordan ansatte og studerende vælger at udnytte rammerne for at gøre deres indflydelse gældende" (svar spm. 88).

jø

Se REPORTAGE næste side.

Vip'ere: Ikke mere pseu

Konference: Massiv kritik af manglende medbestemmelse som systemproblem: Der mang

Uni-minister Sofie Carsten Nielsen holdt en bemærkelsesværdig indholdstom tale og havde frabedt sig spørgsmål bagefter. Til gengæld sad ministeren i flere timer og lyttede til skiftende oplægsholdere og til indlæg fra salen.

Og ministeren fik noget at tænke over, for konferencen om medbestemmelse blev sjældent underholdende. Kritikerne af Uni-loven og ledelser droppede de sædvanlige taktiske hensyn og venligheder, som ellers er reglen i en sektor, hvor man ikke vil kritisere, fordi man tror, at det virker kontraproduktivt og marginaliserende.

Mange menige vip'ere og studerende havde tilsyneladende fået nok af pseudo-medbestemmelse, og kritikken var ikke til at misforstå. Og måske virkede ministeriets EPINION-rapport om de ansattes oplevelse af manglende medbestemmelse – som er blevet mindre siden 2009 – som en provokation, for dens design blev kritiseret som systemets forsøg på at afdramatisere systemproblemer.

Måske derfor blev konferencen en meget åbenhjertig – ligefrem underholdende – affære. Scenen var sat med en konflikt mellem studerende og ansatte, som efterlyste mere medbestemmelse (*“Der er et systemproblem – Uni-loven må laves om”*).

Og på den anden side enkelte systemtalsmænd fra uni-ledelserne (*“Det er umuligt at være enstrengt og handlekraftig ledelse, hvis vi ikke har entydige beføjelser”*).

Spørgeskemaundersøgelse

EPINIONs rapport om studerendes, ansattes og lederes oplevelse af medbestemmelsens status 2009-14 afslørede, at politikernes lovhenstilling i 2011 ikke ændrede noget, tværtimod. Ledelserne er blevet mindre lydhøre over for medarbejdernes synspunkter, og de ansatte oplever ringere muligheder for *“at påvirke ledelsen”*. Og 70-80 pct. af det faste personale, ankerpersoner i den daglige drift, vil gerne have mere indflydelse.

Se side 6: Rapport blev grillet af professor

Men det er tilsyneladende kun sektoren selv, som er interesseret i uni-demokrati, for der var ingen Folketingspolitikere ud over ministeren. Og ingen journalister fra dagspressen dækkede konferencen.

Studenterne: Ansvarsfraskrivelse og passivitet

Tidl. formand for AUs studenterråd **Thea Puggaard Frederiksen**: ”Uni-loven skal ændres, så der gives reel og lovbestemt medbestemmelse. Den nuværende lovs topstyring er institutionaliseret ansvarsfraskrivelse: Loven fratager os ansvar og tilskynder til ligegyldighed, for det er jo alligevel andre, som tager beslutningerne.

Man kan rigtignok ikke lovgive sig til engagement, men man kan gøre det modsatte – og det er netop, hvad politikerne har gjort med Uni-loven”, sagde hun, og blev mødt af store klapsalver.

Der var påfaldende bred enighed blandt såvel studerende som vip-personale og ledere om, at politikernes ”fremdriftsreform” – som straffer/belønner på studietider – er universiteternes værste fjende lige nu.

”Fremdriftsreformen gør studerende til ’produkter’. Den sætter nye rammebetingelser for manglende medbestemmelse. Politikerne vil så gerne have engagerede studerende, men i dag er der usikkerhed om, hvad vi egentlig har af ’medbestemmelse’, hvilket gør det svært at engagere sig. Fremdriftsreformens risiko er at ligegyldigheden spreder sig blandt os studerende – og hvordan undgår man det?”, lød spørgsmålet fra **Sidsel Gro Bang-Jensen**, studentervalgt bestyrelsesmedlem på RUC.

Og næstformand Ingrid Stage fra Akademikerne Ingrid Stage kunne lave sin sammenfatning sidst på konferencen: ”Der er kommet mange gode argumenter for, at reel medbestemmelse er en god ide. Og hvor er det godt, at så mange har sagt noget ondt om studiefremdriftsreformen ...”

Vip'er: Myndighed overtrumfer kyndighed

”Uni-loven 2003 var en decideret antidemokratisk lov, som genindførte den oplyste enevælde. Men der er meget mere på spil i en vidensorganisation som et universitet, hvor det er væsentligt, at myndighed og kyndighed følges ad – hvor myndighed altså ikke har ret til at tilsidesætte kyndighed. Men det er, hvad



Loven lægger myndigheden uden for eller opad på universitetet. Det ændrer mindsettet på stedet. I stedet for at snakke med medarbejderne, så retter lederne opmærksomheden opad: Kan jeg nu gøre far tilfreds? Det er en utilfredsstillende demokratisk form

Lektor Jørgen Bang

Uni-loven gør, idet rektor har uindskrænket magt, og bestyrelsen støtter op om den magt. Alt andet er degraderet magt”, sagde **lektor og SDU-bestyrelsesmedlem Jørgen Bang**.

”Jeg siger ikke, at der er et personligt modsætningsforhold mellem vores ledere og os ansatte. Men når myndighed kan overtrumfe kyndighed, betyder det også, at det faglige rettes ind efter forvaltningsmæssige interesser, fx penge eller prestige”, sagde han. ”Loven lægger myndigheden uden for eller opad på universitetet. Det ændrer mindsettet på stedet. I stedet for at snakke med medarbejderne, så retter lederne opmærksomheden opad: Kan jeg nu gøre far tilfreds? Det er en utilfredsstillende demokratisk form”

AUs vip-tillidsmand: Magten flytter til forvaltningen

Mange havde set frem til AUs vip-tillidsmand **Per Dahls** analyse af medbestemmelsens rolle på hans kriseramte universitet: ”Uni-loven og universitets vedtægter sikrer ikke medbestemmelsen, som dermed bliver vilkårlig, dvs. bestemt af lederens stil og praksis, og ikke andet. Det kan jeg sige, fordi vi er midt i et stilskefte med en ny rektor ...”, sagde han uden at nævne eks-rektor Lauritz. Og så satte han ellers fingeren på politisk og forvaltningsmæssig styrings forvaltnings-begrænsninger:

”Universiteterne oplever oplæg og detaljstyring udefra. Det giver en konflikt mellem myndighed og kyndighed. Når der ikke er interne mekanismer – som fx ’medbestemmelse’ – så betyder det i praksis, at vi ansatte oplever, at der altid er – politiske eller administrative – logikker, som er stærkere end de fagligt-akademiske. Og det bliver båret frem af forvaltningsmæssige og bureaukratiske ressourcer”.

Og så gav han nogle eksempler: Hvis der skal spares penge, så fjernes specialeudtalelser – og hermed fordufter et stykke akademisk

udo-medbestemmelse

gljer håndtag til at studenter og ansatte får reel medbestemmelse.

REPORTAGE



bedømmelseskultur. Når bedømmelsesudvalg indstiller, kan dekanen overrule og udvalgets faglige indstilling er kørt over (og udvalget legitimerer som en akademisk frankeringsmaskine). Studienævne oplever ministeriel detailstyring, som langsomt tilsidesætter den faglige autonomi (ledsaget af et voksende internt bureaukrati). Omlægning af akkrediteringsmyndigheden til universitet selv betyder ikke mere autonomi, men at faglighed flyttes væk (og ind kommer HR-systemets bureaukrati). Hvis rådgivende organer får forelagt papirer, er høringer lige gyldige, fordi beslutningen allerede er taget med en forvaltningsmæssig begrundelse.

Tillidsfolk efterlyste håndtag

Aalborg-tillidsmand Mogens Ove Madsen advarede mod, at medbestemmelse blev kørt død i snak som et på uendeligt Oxfordmøde. Han efterlyste en grundlæggende lovrevision:

”I Aalborg har vi oplevet en meget entreprenant ledelse, som har ekspanderet i København-campus m.m., med det resultat, at nogle institutter pludselig fik at vide, at nu skal der spares og fyres! Det er kasinoøkonomi, som kører op og ned, hvor ingen ved, hvordan vi står næste år. I Akademisk Råd - som har følingen med det faglige - oplever vi at være sat helt uden for de væsentlige beslutninger. Vi kan skrive advarende breve til Bestyrelsen - uden reaktion. Men hvis politikerne vil have, at vi ansatte skal have



I Uni-lovens styringsmodel er det interne demokrati afkoblet - og ingen skal være i tvivl om, at jeg går ind for Uni-lovens enstrengede ledelsesstruktur. Ellers havde jeg ikke søgt rektor-jobbet

Lektor Brian Bech Nielsen

medansvar, så må loven også give os reel indflydelse på organisation og økonomi”.

KU-ektor Thomas Vils Petersen udtrykte tillidsfolks frustration over systemproblemet med manglende brems: ”Uni-loven går ud fra, at systemet bestyres af ’den ideelle leder’. I EPINIONs fokusgruppe-interview konstaterer en forsker imidlertid, at ’medbestemmelse’ er sort-hvid og personafhængigt, alt efter hvem lederen er. 2011-lovpræciseringen var nemlig slet ingen sikring af de ansattes ’medbestemmelse’ med faktiske procedure-håndtag for, hvad de ansatte kan gøre, når noget IKKE fungerer? Hvilke muligheder har de ansatte, når man ikke bliver hørt, eller når noget kører åbenlyst skævt? Der mangler konkrete bestemmelser i Uni-loven og vedtægterne som fx redskaber til at sikre reel ’medbestemmelse’...”

AUs rektor: Uni-lov med ledelsesmagt

AU-rektors indlæg var indledningsvist en bodsgang: ”Det er jo ikke rocketscience at konstatere, at EPINION-rapportens data for Aarhus er ikke-tilfredsstillende, og at vi må blive bedre til at inddrage. Vi må jo ikke isolere fx Akademisk Råd til at være høringsorganer og gummitempler. De ansatte må få tillid til, at vi også lytter”, sagde **rektor Brian Bech Nielsen**, med en ivrigt nikkende minister på tilhørerpladserne.

Men så tilføjede AU-ektoren: ”Det er også en politisk realitet, at universiteter har forpligtelser over for det omgivende samfund - vi lever ikke i en fri boble, men skal bidrage til vækst og velstand. I Uni-lovens styringsmodel er det interne demokrati afkoblet - og ingen skal være i tvivl om, at jeg går ind for Uni-lovens enstrengede ledelsesstruktur. Ellers havde jeg ikke søgt rektor-jobbet”.

Ledelserne: Politikernes detailstyring

RUC-ektor Hanne Leth Andersen kaldte lov-henstillingen fra 2011 for en

pseudo-paragraf: ”Det er altså en modsætning, at politikerne fastholder en enstrengt ledelse, og så samtidig henstiller til os ledere, at ’nu skal I altså lige huske at sikre medbestemmelse.’ Samtidig er der alt for meget styring udefra, rammestyring, fremdriftsreform, tilsyn, akkreditering, incitament, Rigsrevisionen m.m. Der burde laves en tilbundsgående udredning om kravene til sektoren...”

KU-direktor Jørgen Hónore havde en mere kontant og afvisende attitude:

”Uni-loven fastlægger en enstrengt ledelse, hvor det fastslås, at ledelserne har myndighed til at lede. Der indgår altså ikke bestemmelser om ’medbestemmelse’, så derfor skal lovgiverne lade være at rette i loven og lave illusoriske lovrevisioner om det”, sagde KU-direktøren, og satte så fingeren på det, som mange topledere synes, er hovedproblemet: ”Lovgiverne bør give ledelserne og organerne et stort råderum til at lede. Men det er ikke Uni-loven, som skaber unødige begrænsninger. Lovgiverne laver detailregulering på mange områder, som er besluttet med stor myndighed og ikke kyndighed i ministeriet...”

RUC-bestyrelsesformand:

Ledelse af vidensintensiv virksomhed

RUC-bestyrelsesformand Christian Nissen havde en ret provokerende analyse som afsæt, men den blødte op mod slutningen. Den handlede om, at spørgsmålet om medbestemmelse forpestes af tale om shared-governance, som nogle ligefrem definerer som en demokratisk rettighed. Men under sådanne betingelser ville det ikke være muligt at lede:

”Effektiv ledelse sikres ikke med ’demokrati’. Man må indse, at enstrengt ledelse og ret til medbestemmelse på samme tid er uforeneligt. 2011-lovkorrektur var i den forstand en paragrafrytterreform, og et blålys, fordi det foregives, at der kan gives medbestemmelse gennem paragraffer”, sagde han og blødte så op:

”Når det så er sagt, så fungerer det nuværende system ikke godt nok. Ambitionsniveauet burde være langt højere, men ændres altså ikke med lovparagraffer. Når andre vidensintensive og kreative virksomheder kan løse inddragelsesproblemet, så må vi også kunne gøre det på universitetet”.



Der tales om en ny type ledelse som den store frelser. Og så tales der om nye virkemidler, instrumenter, lønpolitik, incitament osv. Men i sidste ende får ledelsen ansvar for at skabe tillid i systemet, for at bringe den strategiske proces fremad.

Der kræves af de nye ledere, at de skal lave up-tempo i beslutningsprocesserne og samtidig genopfinde shared-governance. De skal på samme tid være entreprenører og tillidskabere - og jeg misunder dem ikke. De sidder i et krydspres, som gør disse ledere til de nye pariaer i samfundet ...”

**Politologiprofessor
Bjørn Stensaker, Oslo**

Rapport blev grillet af professor

EPINIONs rapport om studerendes, ansattes og lederes oplevelse af medbestemmelsens status 2009-14 afslørede, at politikernes lovhenstilling i 2011 ikke ændrede noget, tværtimod. Ledelserne er blevet mindre lydhøre over for medarbejdernes synspunkter, og de ansatte oplever ringere muligheder for "at påvirke ledelsen". Og 70-80 pct. af det faste personale, ankerpersoner i den daglige drift, vil gerne have mere indflydelse.

En konsulent fra EPINION udlagde rapporten på medbestemmelseskonferencen: "Det er korrekt, som FORSKERforum.dk sammenfattede det, at de ansatte oplever, at ledelserne er blevet mindre lydhøre over for medarbejdernes synspunkter, og at de oplever ringere muligheder for "at påvirke ledelsen". Mest markant er dette på Aarhus Uni. Men når det er sagt, så er der positive nuancer: Hos studenterne viser det sig, at disse oplever en lille stigning i medbestemmelsen. Og lederne udtrykker stor velvilje til at inddrage medarbejderne. Og medarbejderrepræsentanterne udtrykker da også, at de i praksis bliver lyttet til, og at det har betydning for lederens endelige beslutninger, fx kan de komme med input til dagsordener i de organer, som de er medlem af".

Uni-styrelsen bestilte spørgeskema

Men sociologiprofessor Heine Andersen var overhovedet ikke imponeret over undersøgelsens kvalitet: "Jeg håber ikke, at kandidater fra mit institut har været med til at lave den undersøgelse. Den er så snæver i sit design, at svarene ikke gav mulighed for systemkritik. Jeg har mange metodiske indsigelser, men en 1. års studerende hos os ville dumpe på at tolke på en svarprocent på blot 12 pct. (blandt de studerende). Det er ikke seriøst", sagde han og spurgte så, *hvem der havde ansvaret for spørgeskemaets design?*

Den måtte Uni-styrelsens kontorchef Mette Mikkelsen svare på: "Der har været nedsat en teknisk arbejdsgruppe, som har bidraget til spørgeskemaet. Standard-designet er dog udarbejdet af det internationale Evalueringspanels anbefalinger til 2009-rapporten, tilføjet enkelte nye spørgsmål. Men i sidste ende er det Styrelsen, som bestilte og har ansvaret for spørgeskemaet".

Dansk Folkeparti – KUs bedste venner

Er Dansk Folkepartis mfer Jens Henrik Thulesen Dahl KUs bedste ven for tiden?

"Ha-ha, joe - hvis man bliver bedste ven med KU ved at være ordfører og stille et fornuftigt forslag i Folketinget, så er jeg vel deres bedste ven ...", svarer DF'eren på spørgsmålet, der refererer til partiets beslutningsforslag om, at staten skal sælge KUs bygningsmasse til KU, så KUs ledelse får et længe næret ønsket selveje til bygnin-

gerne: "Regeringen havde ingen finansiering af 3 mia. til sin vækstpakke og innovationsplan, og så var det nærliggende at slå to fluer med et smæk: KU ville få friere økonomisk råderum med selveje, og det ville være smukt, hvis man lagde KU's betaling – statens provenu – i Grundforskningsfonden ...", forklarer DF'eren.

DF foreslog, at staten sælger KU bygnin- gerne til halvdelen af deres bogførte værdi på knap 12 milliarder.

Pengetank afvist af regeringen

Men trods regeringspartierne angivelige begejstring for at støtte grundforskningen skød uddannelsesminister Sofie Carsten Nielsen (R) Dansk Folkepartis forslag ned, for Regeringen har ikke travlt med at love yderligere penge til forskningen. Og ministeren mente ikke, at manøveren ville frigøre så mange penge, hvis en overdragelse skal være udgiftsneutral for staten.

"Ministerens argument forstår jeg ikke, for DF havde jo netop lavet en værdi-ansættelse på 50 pct.", siger DF-politikerne. "Der ligger altså andre argumenter bag afvisningen. Den meget langsomme proces – hvor KU har måttet vente halve og hele år på svar – indikerer jo også, at nogle har noget på spil. Det kunne jo være Finansministeriet, som er bange for at forære noget væk ved at værdisætte for lavt?"

DF'eren hentyder til, at eks-minister Morten Østergaard og embedsmænd i mere



Jens Henrik Thulesen Dahl

end et halvt år syltede KU-ledelsens selveje-anmodning (28. febr. 2013).

KU-bestyrelsen anmodede om selveje (til Nørregade-forvaltningen, KUA, Nørre Fælled og Frederiksberg (eks-KVL)). KU-bestyrelsen mener for det første, at statsbygningernes SEA-ordning er 20 pct. for dyr og lejen en belastende post på 1,7 mia. kr. Og for det andet vil det økonomiske råderum blive bedre, hvis KU fremover med selveje kan belåne bygningsmassen.

DF'eren: En del politik i forsinkelsen

Når ministeriet og SEA syltede selveje-anmodningen, kan baggrunden være, at KUs bygninger er svære at værdisætte (med en balance mellem, hvad staten skal tjene, og hvor meget KU skal gældsætte sig/kunne belåne). Og endelig kan Finansministeriet frygte, at staten mister grebet i konjunktur-styring af offentligt byggeri, hvis KU får selveje og selvdisponering.

Men DFs forslag kastede fokus på sagen, og Uni-ministeriet har nu – inden sommer – lovet at præsentere modeller for, hvordan selveje-overdragelse kan udformes.

DF'eren: "Der ligger nok en del økonomi og politik i ministerierne forsinkelse af sagen. Vores forslag var ikke en provokation, og selv om vores forslag ikke blev vedtaget, så kan vi jo håbe, at det satte skred i den sag, så der kommer en slags plan-b ud af det".

Lønrelationer pr. 1. april

Tidligere florerede den ondsksfulde anekdote, at der var tre fordele ved at være gymnasielærer: Juni, juli og august...

Anekdoten antydede, at gymnasielærere havde en bekvem tilværelse, når der blev set på relationen løn / arbejdskrav. I en årrække var gymnasielærerne da også dygtige til at forhandle løn, så deres løn tilnærmede sig universitetslektorer – hvilket harmede mange lektorer. Men en opdateret LØNOVERSIGT afslører, at der nu igen er nogen lønforskel mellem de to grupper (50.000 kr. årligt).

LØNOVERSIGTEN fortæller om lønrelationer mellem forskellige cheftyper og

meniggrupper i staten: Ministerier, styrelser og på universiteterne (efter lønreguleringen 1.april 2014).

Lektorer på niveau med ministeriernes specialkonsulenter

Om de helt gamle dage – i 1960-70'erne – fortælles lektoreventyr om, at dengang havde en lektor og en kontorchef i staten nogenlunde samme lønniveau. Sådan er det ikke længere. Djøf'erne i ministerier og styrelser har været dygtige til at udnytte nye lønformer og organisationsstrukturer. Kontorchefer og den tilkomne titel "chefkonsulent" har således langt overhalet lektorerne; Kontorcheferne med 280.000 mere, og chefkonsulenter 115.000 kr. mere årligt.

Lektorgruppen ligger i dag lønniveau med specialkonsulenter i ministerier og styrelser. "Som specialkonsulent udfører du typisk arbejde på et særligt højt fagligt niveau eller arbejde af særligt krævende karakter", lyder definitionen i DMs lønvejledning. Og specialkonsulent-titlen (pt. 843 iflg. ACs forhandlingsdatabase) er en advancementsstilling fra fuldmægtig-trinnet, og gennemsnitsalderen er noget lavere end for lektorgruppen.

Men også professorgruppen har været udsat for en lønmæssig deroute i forhold til kontorchefer-gruppen. Her er lønforskellen 100.000 kr. årligt.

Lønrelationer mellem topchefer

Statistikken afslører, at der er et stort lønspring mellem topcheferne og så meniggruppen.

Internt er der et nøje hierarki i chefguppen, hvor dem højest i systemet er statens chefer. Det betyder, at Uddannelsesministeriets dept.chef Uffe Toudal tjener næsten det samme som KUs rektor – selv om man nok må sige, at rektoren er chef for en noget større boks.

Men ministeriers styrelseschefer er også meget godt med med lønninger på 1.4 mio. kr.

Og lige op ad dem ligger direktørerne for de to selvstændige fonde, Grundforskningsfonden og Innovationsfonden (se artiklen s. 8). Disse direktører har store fondsbevillinger under sig, men få medarbejdere. Så hvis ansvar måles på antal medarbejdere, så er det en loppetjans sammenlignet med en uni-rector...

Nederst på listen er anført nogle kontrastlønninger på almindelige mennesker.

Årsløn pr. 1. april (inkl. pension)

KU-rector	1.751.000
Dept.chef	1.690.000
SDU-rector	1.529.000
Min. Styrelseschef	1.400.000
Dir. Grundforskningsfonden	1.365.000
Dir. Innovationsfonden	1.300.000
Souschef Grundforsk.fonden	995.000
Kontorchefer min./styrelser	875.000 ^Y
PROFESSORER	792.000 ^Q
Dept.: Chefkons. m. p-ansvar	726.000 ^Z
Dept.: Chefkons. u. p-ansvar	709.000 ^Z
Styrelser: chefkons. m. ansvar	680.000
Styrelser: chefkons. u. ansvar	640.000

LEKTORER	600.000 ^W
Min./styrelser: Spec.kons.	585.000
Gymnasielærere	548.000 ^X
ADJUNKTER	492.000 ^Y
Min./styrelser: Fuldmægtige	470.000
Ph.d.-studerende/stip.	381.000 ^R
Tømrer/murer	350.000 ^U
Butiks-hk startløn	225.000 ^O
Kontanthjælp	200.000 ^O

NOTER:

- Q. Iflg. Acs database for 1300 professorer
- Y. Hvad angår kontorchefer i ministeriets dept. og styrelser er der tale om gennemsnittal for både åremålsansatte og ikke-åremålsansatte.
- Z. Chefkonsulenter er opdelt i hhv. med og uden personale-ansvar
- W. Ifølge Acs database for 3919 lektorer
- X. Iflg. Acs database for 9100 gymnasielærere
- Y. Iflg. Acs database for 11 adjunkter
- R. Iflg. Acs database for 4500 ph.d.-studerende/stip.
- U. Ifølge JOBINDEXS
- O. Iflg. AE.



Se sidste nyt på forskerforum.dk

Læs i sommer om

– AU's analysegruppes rapport

(kommer 2. juni)

– uni-ministerens redegørelse om medbestemmelse til Folketinget

'Danmark: Sygelig relevansfiksering

"Der er nogenlunde de samme bevægelser i spil internationalt, når det handler om ledelse og styring af universiteter. Men når jeg læser strategi-dokumenter fra de danske beslutningstagere bliver jeg slået af, at danskere er sygeligt optaget af det ubestemmelige begreb 'relevans'. Relevans-vinklen er en underlig ny måde at opstille succeskriterier på, for det danske forskersystem har jo været lidt at et mirakel: I har jo ikke flere bevillinger, men dansk videnskab er meget mere citeret end norsk og svensk, så noget må I jo have gjort rigtigt i fortiden ..."

Politologiprofessor Bjørn Stensaker (medbestemmelseskonference d. 15. maj).

Innovationsfondens bestyrelse

Bestyrelsen for den nye Danmarks Innovationsfond blev udpeget i slutningen af marts. Bestyrelsens sammensætning skal angiveligt indeholde ”kvalifikationer, der muliggør udvikling af et stærkere samarbejde mellem forskningsinstitutioner og virksomheder” (lovens bemærkninger). Men i pressemeddelelsen fortælles ikke, hvordan denne bredde er sikret.

Loven siger: ”Fondens bestyrelse består af en formand og otte medlemmer, der alle er udpeget af uddannelsesministeren i deres personlige egenskab. Et flertal af bestyrelsesmedlemmerne, herunder formanden, skal have erfaring fra det private erhvervsliv. Samtidig skal et flertal af medlemmerne være enten anerkendte forskere eller forskningskyndige, som udøver forskningsaktivitet, jf. definitionerne i § 2 i lov om forskningsrådgivning m.v.”

Konstruktionen er sådan, at der er etableret en overgangsbestyrelse, hvor de tre formænd for de fusionerede råd fortsætter til 1.jan., hvorefter de afløses af andre.

- Formand Jørgen Mads Clausen, eks-fmd. Højteknologifonden, DAN-FOSS-bestyrelsesformand (indtil 31. december 2014)
- Peter Olesen, eks-formand for Det Strategiske Forskningsråd, direktør i ActiFoods (indtil 31. december 2014)
- Conni Simonsen, eks-formand for Rådet for Teknologi og Innovation, direktør for Ingeniørhøjskolen, AU (indtil 31. december 2014)
- Jens Maaløe, President og CEO, Terma (kommende formand pr. 1. januar 2015)
- Peter Kurtzhals, Forskningsdirektør, Novo Nordisk
- Claus Hviid Christensen, Director, Head of Group R&D, DONG
- Flemming Besenbacher, Professor ved Aarhus Universitet og bestyrelsesformand for Carlsbergfondet
- Anja Boisen, Professor, DTU
- Claus Jensen, Forbundsformand, Dansk Metal

jø

Erhvervsfolk får magt

Den offentlige forsknings nye magtmænd hedder Peter Høngaard Andersen

Uddannelsesminister Sofie Carsten Nielsen valgte at besætte den nye Innovationsfond med erhvervsfolk på alle tunge poster. Men ikke nok med det. Hun har såmænd sat en politiker fra arbejdsgiverorganisationen DI ind som formand. DI-lobbyen har fået en mand i toppen af den pengetank, som skal fordele 1,6 mia. kr. til forsknings- og innovationsprojekter.

Jens Maaløe er nemlig medlem af DIs bestyrelse og formand for DIs forskningsudvalg – ved siden af sit job som adm.dir. i firmaet Terma, som laver højteknologisk udstyr til bl.a. militæret.

Og den nye bestyrelsesformand har deltaget i udpegning af en erhvervsmand som direktør for Innovationsfonden. Peter Høngaard Andersen har en fortid som direktør i 25 år i Lundbeck. Han bliver nu den, som skal være med til at udforme beslutningsgrundlaget bag fondens forskningsstrategier og stå for procedurerne ved vurdering af projekter og uddeling af de mange millioner.

ATV jubled over bestyrelsesindflydelse

Den nye fond bliver en magtfuld spiller i det danske forskningslandskab. Fondens struktur blev da også modtaget med begejstring i erhvervslivet: ”Ny innovationsfond har erhvervslivet for øje” (JP 27.3).

Og i lobby-organisationer var man også meget bevidst om, at der her var etableret et magtfuldt organ, som det gælder om at få indflydelse på. ATV jubled således over at have fået flere repræsentanter i bestyrelsen, og over, at direktøren såmænd også er medlem (ATVs lobbyformål er ”at fremme den teknisk-videnskabelige forskning og sikre anvendelsen af dens resultater for at øge værdiskabelsen og velfærd i det danske samfund”).

Flere direkte statsbevillinger til private firmaer?

Bevillingsfunktion af tusinde bevillinger årligt bliver fondens helt centrale opgave.

Og selve konstruktionen er en meget åben ramme, som groft sagt giver mulighed for direkte statsstøtte til private firmaers ”innovation”. Her er det interessant, hvordan de tre fusionerede fondes forskellige formål

og politikker vil blive implementeret:

Vil fonden primært fordele penge til firmaer (som i de nedlagte Højteknologifonden og Rådet for Teknologi og Innovation)?

Eller skal bevillinger tildeles en personlig ansvarlig forsker (som det var hovedreglen i Det Strategiske Forskningsråd)?

Og hvordan vil der i fondens bevillingsgrundlag indgå krav om offentligt partnerskab – eller vil offentligt ansatte forskere kunne se frem til at få en mindre del af kagen?

Da der i lovgivningen lægges op til flere store enkeltbevillinger i fonden, forudser lovens bemærkninger, at det fremover vil være mere hensigtsmæssigt at give bevillinger til juridiske enheder (private firmaer eller offentlige forskningsinstitutioner) end til individuelle personer.

FORSKERforum har forgæves forsøgt at få nogle i forskningssystemet til at opstille succeskriterier for fondens arbejde.

Maaløe: Succeskriteriet er nye arbejdspladser

Om fordelingsmekanismer har den kommende bestyrelsesformand Jens Maaløe blot markeret, at fondens succes skal måles på, hvor god den er til at omsætte den viden, der findes på universiteterne, til arbejdspladser. Og om bevillingsuddeling siger han:

”Det vil naturligvis ske i tæt samspil med forskningsmiljøet, men de penge, vi investerer,



“

Giver man en bevilling, skal det være baseret på forretnings- eller forskningsplaner, og man skal gøre status

Fondsformand Jens Maaløe

ten i Innovationsfond

Andersen og Jens Maaløe, som begge har rødder i erhvervslivet

skal bruges fornuftigt. Man skal ikke bare give pengene væk en gang for alle, men være klar til undervejs at lave tingene om, hvis de ikke virker. Giver man en bevilling, skal det være baseret på forretnings- eller forskningsplaner, og man skal gøre status for at sikre, at det bevæger sig i den rigtige retning. Det er elementært”, udtalte den kommende formand Maaløe (JP 273).

Vil balancen tippe mod den private sektor?

Med formandsudpegningen af en DI-mand – som er uden rødder i det offentlige forskningssystem – har forskningsministeren givet et klart erhvervspolitisk signal, og formanden/bestyrelsen har fulgt det op med udpegningen af direktør Høngaard.

Hermed er lagt et spor, som forskellige interessenter/lobbyister vil følge med stor interesse: Erhvervsfolk fra store firmaer med selvstændig forskning forventer en fond med ligelige samarbejdsprojekter mellem dem og offentlige forskningsinstitutioner. Andre erhvervsfolk fra små og mellemstore firmaer vil derimod se frem til, at de kan få statspenge til at lave innovation i deres værksteder, eller at de kan bruge offentlige forskningssteder som forskningslaboratorier til at udvikle nye produkter.

Den offentlige forskning på bl.a. universiteter frygter derimod, at de vil blive koblet på eksterne erhvervsprojekter, som de ikke har den store interesse i. Og at den nye fond vil ændre på nogle af de fordelingsnøgler, som herskede i Det Strategiske Forskningsråd, hvor offentlige institutioners medvirken var en betingelse for bevillinger.

Men forskerverdenen afventer, om bestyrelsen og fondsforvaltningen vil flytte balancen, så der kanaliseres flere penge direkte ud til erhvervsformål – og færre til forskningsinstitutionerne.

Stor magt til bestyrelsen og forvaltningen

”Samfundspartnerskaber” er en krumtap i loven. Der ligger heri nogle hensigtsrklæringer om, at der skal være balance mellem erhvervsudviklings-interesser og forskerinitierede projekter.

Den overordnede ramme – samfundspartnerskaberne og særlige satsningsområder – skal fastlægges politisk ved årets



“ Således at jeg med bestyrelsen kan diskutere, hvordan den nye fonds struktur rent virkemiddelsmæssigt skal se ud, og hvilke prioriteter vi skal lægge for med **Fondsdir. Peter Høngaard Andersen**

finanslovsforhandlinger (bl.a. efter rådgivning fra DEFIR).

Men sådan som bevillingsforvaltningen ellers bliver, gives der enorm magt til bestyrelsen og den daglige forvaltning, dvs. i praksis til fonds-formanden og direktøren. Det ligger i lovgivningen bag, at fonden overtager virkemidler, tilskudsordninger samt projektbevilling som i de 3 råd, der nu nedlægges. Men Fondens bestyrelse får bemyndigelse til selv at tilrettelægge sine ”virkemidler inden for de rammer, der fastlægges på de årlige bevillingslove”.

Fondens bestyrelse får også stærkere muligheder for at lede fondens aktiviteter, herunder kompetence til selv at tildele bevillinger.

Den nye direktør Høngaard regner åbent med at få magt. Han vil bruge sin første tid til at lave en statistisk analyse af virkemidler, der virker. *”Derefter vil jeg diskutere med bestyrelsen, hvordan jeg ser det fremadrettet, og forsøge ret hurtigt at få sat en strategiproces i søen, således at jeg med bestyrelsen kan diskutere, hvordan den nye fonds struktur rent virkemiddelsmæssigt skal se ud, og hvilke prioriteter vi skal lægge for med. Udgangspunktet er en ydmyghed for at lære at forstå, hvordan det har fungeret, så vi ikke smider noget barn ud med badevandet.”* (5.3 ProInvester – mødestedet for private investorer 5.3).

Ministeriet fortiede direktørs fortid

Peter Høngaard Andersen blev straks-ansat som direktør for den nyetablerede Danmarks Innovationsfond fra 5. maj. I ministeriets pressemeddelelse blev det fortalt, at han har været i 14 år i medicinalgiganten Lundbeck, hvor han har haft ansvar for forsknings- og udviklingsaktiviteter. Han – cand.scient. i kemi og biokemi fra KU og dr.med. – sagde op i Lundbeck for ”at søge nye udfordringer” under en reorganisering i ledelsen dér.

Men ministeriets pressemeddelelse (2.maj) fortiede, at Høngaard med direktørposten faktisk har en baggrund som *politiker* i det offentlige forskningssystem, nemlig som medlem af DEFIR (Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd). Fortielsen er påfaldende, fordi det job er en central del af Høngaards cv.

Ministeriet kan beskyldes for at dække over indavl og over, at en politiker pludselig bliver ansat i det offentlige forvaltningssystem. Et sådant kasketskifte er normalt noget, som vækker opmærksomhed, fordi Høngaard hermed kan blive mistænkt for at tage sine gamle (politiske) agendaer med over i rollen som embedsmand.

Ministeriet: Høngaards rolle er ’officielt kendt’

FORSKERforum har forelagt ovenstående for Uni-ministeriet, og herfra lyder svaret lakonisk pr. email:

”For god ordens skyld kan det oplyses, at det er officielt kendt, at Peter Høngaard Andersen har siddet i Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd.

Det kan endvidere oplyses, at stillingen har været i åbent opslag, og det er bestyrelsen for Danmarks Innovationsfond, der har ansat Peter Høngaard Andersen som direktør for Danmarks Innovationsfond”.

System-indavl i udpegningen

Det er ikke Uddannelsesministeren, som har udpeget direktøren, derimod bestyrelsen, idet der er formel forvaltnings-armslængde mellem ministeriet og fonden (som i Højteknologifonden).

Men der er også utakt i Innovationsfondens bestyrelses-udpegning af Høngaard, for to fra bestyrelsen (Claus Hviid Christensen og Flemming Besenbacher) var nemlig kollega-medlem af Danmarks Forskningsråd/DEFIR-bestyrelsen sammen med Høngaard. Det ligner en fætter-udpegning, men det er uvist, om de to erklærede sig inhabile ved castingen af Høngaard.

Medieskoling: Du ska

Forskere skal bruge enkle metoder til at brænde gennem i medierne – og så skal de vove at mene noget.

Det er ikke en videnskab at formidle sin videnskab. Faktisk skal der ikke mere end nogle få tommelfingerregler og huskesætninger til, før man som forsker er klar til at kaste sin viden ind i mediernes nyhedsstrøm og dermed til et publikum af helt andre dimensioner end de videnskabelige publikationers relativt få læsere.

For medierne fungerer efter forholdsvis faste og gennemskuelige spilleregler, og forstår man først dem, er man som forsker en velkommen gæst i spalterne.

Godt 40 – primært yngre – forskere havde midt i maj taget vejen forbi KUA for at få et indblik i netop de spilleregler. Som et led i ph.d.-cup-arrangementet afholdt dagbladet Information en medieskole for forskere, der gerne vil ruste sig – og måske ligefrem forsøge at løse billet – til en tur i mediemøllen.

Tag din telefon

Som sagt behøver der ikke været meget hokus pokus over en god mediekontakt. Det starter med noget så simpelt som at være til at få fat på: ”Nogle eksperter kommer ofte i medierne. Helt basic handler det om tilgængelighed. De har et telefonnummer, der er nemt at få fat i. De gider tage telefonen eller vender tilbage og

laver aftaler for, hvornår man kan tale sammen. Det er utrolig vigtigt for en journalist, der har travlt, og skal have en historie færdig,” fortalte en af de tre oplægsholdere, **politisk redaktør Casper Dall fra Information**.

En journalist, der skal bruge et ekspertud-sagn om en sag, vil som regel starte med en simpel søgning på Google. Så et kontrol-tjek på ens egen tilgængelighed kan oplagt starte med, at man laver en Google-søgning på sit videns-område og ser, om man dukker op med relevant kontakt-info, foreslog han.

Dall opfordrede desuden til, at man selv er opsøgende og danner netværk i forhold til journalister.

”Send nogle mails til journalister, der har skrevet om det område, I ved noget om. Så I sikrer, at I bliver kontaktet, når der skal skrives noget næste gang,” sagde han.

Gå ud over snæver faglighed

Men en ting er, at man er til at få øje på. Noget andet er, at man er i stand til at levere varen – altså sige noget, journalisten kan bruge i sin historie.

Søren Schultz Jørgensen, ejer af medieudviklingshuset Kontrabande, fortalte om de forskellige kilderoller, der optræder i medierne, og herunder det, han kalder talepositioner. For en forsker, der optræder som ekspertkilde i medierne, kan talepositionerne rangeres startende med forskeren, der nøgternt refererer data fra egen undersøgelse, til skridtet videre hvor forskeren forklarer egne data, fortolker på egne data, fortolker på generelle forhold og yderligere problematiserer de generelle forhold. Ultimativt på talepositions-listen ligger dem, Søren Schultz Jørgensen kalder ’prognosemagere’, som altså forudser, at dét og dét kommer til at ske.

Som udgangspunkt er det vigtigt at overveje, hvilken taleposition man selv ønsker at indtage, hvis man er i medierne. Men Søren Schultz gjorde det samtidig klart, at man som journalist gerne ser en forsker bevæge sig ned af listen og mene noget.

”Dem, der brænder mest igennem, kan kombinere faglig formidling med at bevæge sig ned på listen. Skal man gøre sig selv relevant, må man kunne og turde melde sig ind i en sammenhæng, der er større end ens egen faglighed,” sagde han, og gav et eksempel i



Find en dagsorden, der gør dig relevant og kontekstualiserer dig, så har du chancen for at blive hørt
Schultz Jørgensen

sikkerhedsforskeren Mikkel Vedby Rasmussen, der i en overskrift blev citeret for, at den danske militære indsats i Helman-provinsen havde fejlet.

Knyt op mod aktuelle dagsordener

En anden faktor for, om man som forsker kan gøre sig relevant i pressens øjne, er, at man er i stand til at knytte sin viden op imod større generelle dagsordener og problemstillinger, der ligger i tiden.

”Hver dag er et hav af vilkårlige nyheder. Noget bliver hængende, andet glemmes. Min betragtning er, at dem, der huskes, er dem, der er forankret i en større dagsorden – et tema, en konflikt. Find en dagsorden, der gør dig relevant og kontekstualiserer dig, så har du chancen for at blive hørt,” sagde Schultz Jørgensen.

Så vidt forskeren, der lader sig interviewe og spiller ekspertrollen. Noget andet er, når man selv har brug for aktivt at formidle sin forskning. Her fortalte **redaktør Peter Hyldgård**, Videnskab.dk, om det daglige kapløb, der alene på Videnskab.dk-redaktionen er mellem de mange mulige historier om forskningsresultater, der kan skrives. En konkurrence, der ikke altid er fair, men hvor opmærksomhed er den afgørende vinderfaktor.

”I den fragmenterede medievirkelighed er der meget kort tid til at fange folks opmærksomhed. Når man først har gjort det, er der mulighed for at forklare og fordybe sig. Det er ligesom at være til en konference med 200 oplæg – hvilke tager man? Man tager det, der umiddelbart lyder mest spændende,” siger han.

Fascinationen, rekorder – først, størst osv.

Når der udvælges historier på Videnskab.dk, sker det med afsæt i de traditionelle nyhedskriterier, som alle nyhedsmedier mere eller mindre arbejder ud fra. Men Videnskab.dk-redaktionen specificerede endvidere nogle kriterier, som forskere og forskningsresultater

Valg af taleposition

En forsker kan ifølge Søren Schultz Jørgensen vælge at indtage følgende talepositioner, når man er i kontakt med medierne, og interessen stiger, jo længere ned af listen, en forsker tør bevæge sig:

1. Referat af specifik viden
2. Forklaring af data
3. Fortolkning af data
4. Fortolkning af generelle forhold
5. Problematisering af forhold
6. Prognosemager

al turde generalisere

FORSKERforum PÅ MEDIESKOLE

har særligt gode forudsætninger for at spille ind i forhold til:

Fascinationen, rekorder – først, størst osv. – og det at kunne sige noget om fremtiden. Omkring det sidste fulgte han op på Søren Schultz Jørgensen og opfordrede til, at forskere i højere grad tør komme på banen med nogle bud på fremtiden.

”Sådan nogle som jer skulle vove lidt mere og byde på, hvordan verden kan se ud om ti år. Man behøver ikke love, men man kan håbe, at verden flyttes, og man kan sige: jeg håber, at min forskning vil gøre, at der sker sådan og sådan,” sagde Hyldgård.

Endelig nævnte han et fjerde kriterium, som pressen er glade for, nemlig det, han kalder ’myth busting’ – forskning, der viser, at tingene er helt anderledes, end man går og tror. Som eksempel fremdrog han artiklen: **”Mennesket har aldrig levet i pagt med naturen”**, der gør op med myten om urtidsmennesket som en harmonisk del af økobalancen.

Som børnebogsforfatter: Enkle, aktive sætninger

Udfordringen for mange forskere er, at opmærksomheden skal fanges i et splitsekund. Når udbuddet af information og nyheder er så stort, som det er tilfældet i dag, vil en mediebruger – eller en redaktør – ikke ofte mange sekunder på at overveje om der kunne være noget spændende at dykke ned i her.

Sidder man med viden fra flere års forskning, kan det være svært at få det formidlet på 20 sekunder eller et par linjer. Når Videnskab.dk holder formidlingskurser for forskere, kommer der folk, hvis største udfordring ved skrivning af forskningsansøgninger er i starten af ansøgningen at fortælle, hvad det hele drejer sig om. Metoden er lige så simpel, som den er svær.

”Sørg for at finde en vinkel på dit projekt. Formuler en sætning, der starter med: Jeg vil fortælle at ...”, sagde Hyldgård og gav som eksempel et projekt, der handlede om måling af specifikke toksiner. Rubrikken på Videnskab.dk endte med at hedde: **”Giftstoffer fra skimmelsvamp fundet i vin”**.

”Det skal helst være en enkel, aktiv sætning. Det er sådan noget, børnebogsforfattere er skide gode til,” sagde han og viste billeder

The screenshot shows the Videnskab.dk website interface. The main article is titled "Mennesket har aldrig levet i pagt med naturen" (Man has never lived in harmony with nature), dated 19. september 2013. The author is Jan Grøwler Larsen. The article discusses the myth of a harmonious relationship between early humans and nature, citing evidence of hunting and deforestation. A sidebar on the right lists "Mest læste på Videnskab.dk" (Most read on Videnskab.dk) with various science-related topics. Below the article is a promotional banner for "GET ONE YEAR nature SUBSCRIPTION FOR FREE" with a sign-up deadline of May 31st. At the bottom of the article, there is a "Seneste nyheder" (Latest news) section with several short news items.

Forskning, der gør op med hidtidige forestillinger, er noget, pressen godt kan lide at lægge spalter til.

af diverse bøger med titler som *Jojo tager busen* og *Peter Pedal bager pandekager*...

Lad journalisterne formidle

En tommelfingerregel i populærformidling er (den mundrette engelske forkortelse) *kiss – 'keep it short and simple'* – og den er ikke mindst vel anvendt blandt forskere. Det gav Peter Hyldgård et morsomt eksempel på: Det var en af Videnskab.dk's journalister, der havde skrevet en artikel på baggrund af et interview med en forsker om dennes forskningsprojekt. Aftalen var, at journalisten skulle maile artikeludkast til gennemsyn hos

forskeren, så forskeren kunne fange eventuelle faktuelle svipsere.

Journalisten sendte halvanden A4-ark, men forskeren returnerede 6 fuldskevne sider, som Hyldgård viste foto af til skræk og advarsel om, hvad man ikke skal gøre. Han opfordrede forskerne til at vise respekt for journalisters evne til at formidle og lade netop journalisterne om det:

”Vi journalister bliver nogle gange beklasket på vores evne til at formidle. Alle er kloge på at lave gode overskrifter og god formidling. Men respektér, at det er vores rolle...”

lah

UVVU fastholder Klarlunds fusk

- men dansk Vancouver-regelsætter sår tvivl om UVVUs stramning af medforfatterreglerne

Uredelighedsudvalget UVVU kan være på vej til at træffe en afgørelse, der strider imod de Vancouver-regler, udvalget ellers henviser til som baggrund for afgørelsen.

Professor Bente Klarlund er kun uredelig i fire tilfælde mod tidligere fem, udtaler **uredelighedsudvalget UVVU** nu i et korrigeret udkast til decembers afgørelse. Men det vil ikke tilfredsstille Klarlundfløjen i den igangværende fejde om, hvordan "uredelighed" defineres. I det mest kontroversielle og principielle aspekt fastholder UVVU således, at Klarlund begik "grov uagtsomhed" = uredelighed ved som sidsteforfatter at have medansvar for den billedmanipulation, som Milena Penkowa foretog. Klarlund dømmes uredelig, fordi hun ikke opdagede og indberettede Penkows maipulation.

Medforfatterskab i almindelighed og en førsteforfatters særlige ansvar har længe været et kontroversielt tema i Klarlundsagen, og der er åbenlys uenighed i forskerverdenen, om, hvor langt medforfatteransvar rækker, og om man kan dømmes uredelig for andres snyd?

UVVU strammer – på forkert grundlag

Ingen er dog i tvivl om, at UVVUs afgørelse er en stramning af reglerne, og her vil UVVU-støtter konstatere, at det bare skyldes, at medforfatter-ansvar har været en gråzone, som må afklares.

UVVU skriver i afgørelsen, at de baserer fortolkningen af medforfatter-ansvaret på European Code of Conduct (2011) og Vancouver-reglerne (2013). Men en af forfatterne bag Vancouver-reglerne mener, at UVVU fortolker regelsættet forkert. Som medforfatter har man ikke ansvar for andres bidrag til artiklen.

Det siger Jacob Rosenberg, videnskabelig redaktør for Ugeskrift for Læger samt Danish Medical Journal. Som medlem af International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE) har han selv været med til at skabe Vancouver-reglerne: "Vi har diskuteret medforfatterskab til hudløshed i Vancouver-gruppen. Og vi endte på, at man ikke er ansvarlig for det hele, men for, at man skal identificere, hvem der har lavet hvad."

Forfatterrækkefølge er ligegyldig

UVVU ligger i sin foreløbige afgørelse vægt på, at Bente Klarlund står som sidsteforfatter

“ Sidste- og førsteforfatter – det er ligemeget. Ingen pladser er finere end andre. Det er et klassisk dansk dogme, at noget er finere
Redaktør Jacob Rosenberg

i den artikel, hvor Penkows billedmanipulation forekommer.

Det hedder således i afgørelsen, at **"Indklagede har handlet groft uagtsomt, idet udvalget ved denne vurdering har lagt vægt på, at Indklagede er underlagt en særlig ansvarsvurdering som den ledende forfatter af artiklen ..."**

Men også på det punkt mener Jacob Rosenberg, at UVVU er galt på den: "Sidste- og førsteforfatter – det er ligemeget. Ingen pladser er finere end andre. Det er et klassisk dansk dogme, at noget er finere. Et andet er så, at der er forskellige traditioner. Men det er ikke noget, der er veldefineret. Jeg har kolleger, der er seniorer, som altid står som nummer to eller tre på forfatterlisten," siger Rosenberg til FORSKERforum.

Han tilføjer, at der hos en forfatter godt kan ligge et ansvar for at koordinere og styre processen omkring publikationen, men på spørgsmålet om, hvorvidt en koordinerende forfatter kan gøres ansvarlig for problemer, med andres indhold, er han helt klar i mælet: "Det mener jeg klart, er forkert."

UVVU bakker på selektion af data

Afgørelsen er mildnet en smule i forhold til den oprindelige afgørelse, der kom i december, idet der nu kun er tale om uredelighed i fire tilfælde mod tidligere fem. Men det er næppe noget, der tilfredsstiller Bente Klarlund og hendes mange støtter, der i de mere end to år, sagen har været undervejs, har kritiseret UVVU for en alt for nidkær fortolkning af uredelighedsbegrebet.

Det kritikpunkt, som UVVU har frafaldet, handler om selektion af data. Her forklarede Klarlund, at hun var løbet tør for biomateriale, hvilket er helt normalt, og det har UVVU angiveligt godtaget.

Desuden har UVVU udtaget kritik omkring en artikel, hvor udvalget angiveligt havde forvekslet rækkefølgen af to studier og derfor fejlagtigt kritiseret Klarlund for manglende krydsreference.

Kritikken for manglende krydsreferencer og selektion bliver dog opretholdt omkring i alt fire andre artikler.

Klarlund: UVVU vil ikke give sig

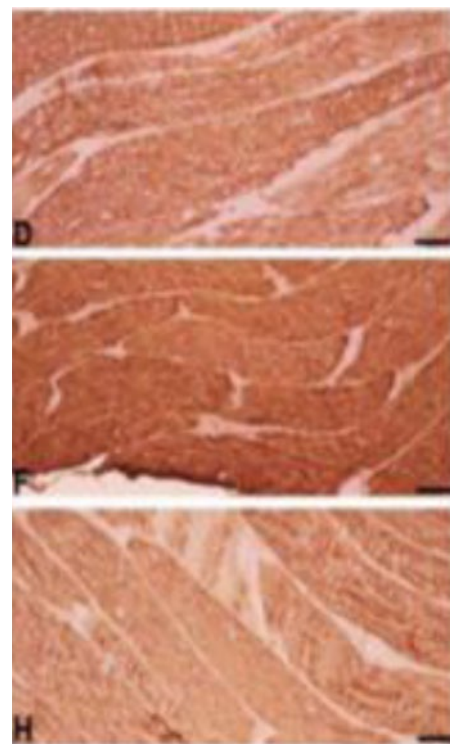
Bente Klarlund selv er ikke overraskende skuffet over UVVUs udkast til afgørelse. Hun udtrykker tvivl om, hvorvidt udvalget overhovedet har forsøgt at gøre andet end at tilpasse argumenterne, så uredelighedsdommen kan opretholdes.

"Når jeg læser det nye udkast til afgørelse, så efterlades jeg med det indtryk, at UVVU for enhver pris forsøger at forsvare deres tidligere afgørelse, selv om bevisbyrden ikke er til stede. Det understreges af, at UVVU har beholdt deres konklusioner, men løbende ændret deres argumenter væsentligt fra første høringskrift til første afgørelse til det nuværende udkast til afgørelse," udtalte Klarlund til UNIVERSITETSAvisen.

Med afgørelsen er der lagt op til fortsatte diskussioner omkring UVVUs praksis og fortolkning af uredelighedsbegrebet. Samtidig skaber det fornyet spænding omkring de klager, som juristen Jens Ravnkilde har indgivet, hvor i alt 108 forskere er indklaget for flere af de kritikpunkter, Klarlund nu formentlig dømmes uredelig for.

Sagens parter har nu høringsfrist frem til 1. juni, hvorefter den endelige afgørelse falder.

lah



Peer review – et godkendelses-stempel?

Ingen peer reviewere opdagede Penkows snyd, og det kan man heller ikke forvente, selvom review'ing betragtes som en blåstempling, mener redaktør og videnskabsetiker

Bente Klarlund står foran en uredelighedsdom for ikke at have opdaget, at Milena Penkowa havde manipuleret en illustration fra en tidligere artikel. Snyderiet gik dog hen over alles hoveder i mere end 6 år – også de fagfæller, der havde peer reviewet-artiklen.

”Figuren fremstår ganske tydeligt som manipuleret”, skriver UVVU i sit udkast til afgørelse mod Klarlund og bemærker, at Klarlund ved gennemlæsning burde have opdaget manipulationen.

Det sker imidlertid først, da en yngre læge på Klinisk Afdeling på Rigshospitalet i 2011 sætter sig for at gennemgå hele Penkows artikelproduktion, efter at hun er kommet under mistanke for at snyde.

Klarlund: Hvorfor så review'erne ikke manipulationen?

I sit høringssvar (august 2013) på uredelighedsanklagerne pegede Klarlund selv på, at ingen peer reviewere fangede den manipulation, hun nu dømmes uredelig for: ”Selvom figur 1 var den absolut bærende del af artikel 1 og figurerne 2 og 3 præsenterede hovedresultaterne i artikel 4, så var der heller ingen af tidsskrifternes reviewere, der undrede sig, endsig fandt anledning

til mistanke om billedmanipulation,” skrev hun i høringssvaret.

Forløbet rejser et mere generelt spørgsmål omkring peer review-ansvarlighed, for den findes i en gråzone mellem et kollegialt genemsyn og et videnskabeligt kvalitetsstempel, hvor review'ing i yderste konsekvens også opfattes som en kontrolinstans, jf. Klarlunds indsigelse. For hvis medforfattere kan klædes for ikke at have gennemlæst en artikel grundigt og fanget falsknerier, hvilket ansvar ligger der så hos en peer reviewer?

Redaktør: Review'ere har intet ansvar

”Der ligger intet kontrolansvar i review-rollen”, mener den videnskabelige redaktør for Danish Medical Journal, Jacob Rosenberg. ”Det er typisk dem, der fanger uregelmæssigheder, når der er noget. Men kontrol er ikke noget, man kan kræve af en peer reviewer.”

Han forklarer peer reviewerens rolle som en hjælp for redaktøren, der sikrer, den overordnede videnskabelige kvalitet, herunder at stoffet er relevant, nyt og spændende.

Så snyd er ikke omfattet af den overordnede videnskabelige kvalitet?

”Nej. Jeg vil sige, at hvis peer revieweren fanger noget, er det godt. Men det er ikke noget, man kan forvente,” siger Rosenberg, som anslår, at tidsforbruget for en peer reviewers genemsyn ligger mellem en halv og 4 timer.

Videnskabsetiker: Review ikke et kvalitetsstempel

Heller ikke lektor Claus Emmeche, leder af Center for Naturfilosofi og Videnskabsteori på KU, mener, at peer review garanterer imod fejl og fusk i en artikel: ”Jeg mener ikke, man kan forvente, at fusk detekteres. Det kan ske, man sker langt fra altid. Det vil være at skærpe kravene, hvis man forventer, at snyderi fanges i peer review.”

Emmeche mener i det hele taget, at det er forkert at betragte peer review-processen som et udtryk for kvalitet: ”Jeg er lidt skeptisk over for at bruge det ord om peer review. Selvfølgelig er forskningen en fejlbarlig proces. Der kan være fejl, både forskeren og peer revieweren overser. Så peer review skal ikke ses som en kvalitetsdomstol.”

Han mener imidlertid, at peer review-stemplet rent strukturelt er blevet gjort til

det kvalitets-stempel, i og med det kun giver bibliometri-point til forskere og deres institutioner, når de publicerer i peer review'ede tidsskrifter. På den måde tillægger man fra statens side peer review-systemet nogle kvaliteter, det egentlig ikke har.

”Det er en proces, hvor noget, som i virkeligheden er ret uldent, bliver et kriterium. Man tænker: bare den har været igennem her, er det ok, men glemmer, at den proces kan se meget forskellig ud.

Der er stor forskel i den tid, der lægges i at læse og kommentere forskellige tidsskrifter. Det er en ret usynlig proces, og du kan ikke slutte noget om, hvor grundig den har været.”

Snydeartikel optaget i 157 tidsskrifter

I efteråret blev kvalitetsproblemerne omkring peer review-systemet udstillet, da videnskabsjournalisten John Behannon fra Science afslørede, hvordan han gennem 10 måneder havde sendt en opdigtet videnskabelig artikel til 304 forskellige tidsskrifter. Han udgav sig for at være biolog ved ikke-eksisterende Wasee Institut i Eritrea, og beskrev, hvorledes han havde opdaget et vidundermiddel i lavplanter, der kunne kurere kræft.

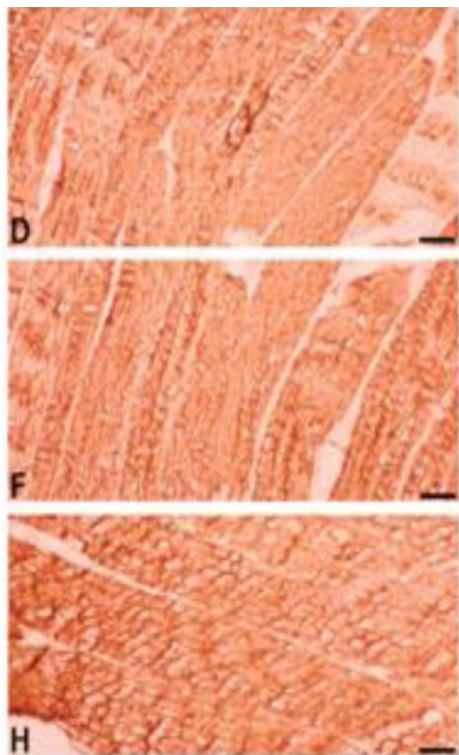
Artiklen, som med hans egne ord var ”håbløs og fuld af fejl” blev optaget i 157 af tidsskrifterne. Artiklen, som han skriver i Science om eksperimentet, fik passende overskriften ”Who's Afraid of Peer Review?”

Ifølge Emmeche skal peer review-kvaliteten ses i relation til den generelle vækst, der er i udgivelsen af forskningsartikler: ”Væksten gør, at det bliver sværere og sværere for tidsskriftsredaktører at rekruttere grundige peer reviewere. Det er en kamp om tid.”

Kan man frygte, at den øgede mængde udgivelser fører til en kvalitetsforringelse inden for peer review?

”Det kan man helt klart. Der er desværre ikke lavet gode undersøgelser om sammenhængen mellem kvalitet og voksende antal udgivelser, men det ville være interessant at få belyst. Forskningen er kommet ind i en incitaments-struktur med fokus på performance.

Men netop den performance, der handler om at læse og bedømme andres forskning, har en tendens til at blive undervurderet. Men det er en vanskelig øvelse, for hvordan vurderer man et bidrag indholdsmæssigt? Så er det altså nemmere bare at tælle artikler...”



Penkows snyde-illustration

Og hvor var Klarlund?

Et nyt sæt af retningslinjer med salomonisk tobens-regel om god forskningsetik skabte bare ny forvirring.

KONFERENCE

Klare linjer for rigtigt og forkert i dansk forskning. Det er det overliggende formål bag et nyt sæt af nationale retningslinjer for god forskningsetik – et dansk 'code of conduct'.

Initiativet blev taget i 2013 af daværende uddannelsesminister Morten Østergaard, og i maj måned blev det foreløbige resultat så præsenteret og diskuteret på en konference på CBS.

Allerede inden konferencen stod det dog klart, at dokumentet på et punkt ikke skaber øget klarhed – nærmest tværtimod.

Det drejer sig om spørgsmålet om forfatteres – og særligt medforfatteres – ansvar i forbindelse med videnskabelige publikationer. Et spørgsmål, der har været stærkt diskuteret det seneste år på grund af uredelighedssagen mod medicineren Bente Klarlund, bl.a. fordi hun står som medforfatter på en artikel, hvor Milena Penkowa har manipuleret med et billede.

Nye etikregler i strid med Vancouver-regler

To dage før konferencen, kunne man i Universitetsavisen læse Jacob Rosenberg, medlem af den meget anerkendte redaktør-sammenslutning ICMJE samt redaktør for henholdsvis Ugeskrift for Læger og Danish Medical Journal, udlægge Vancouver-reglerne på den måde, at man som menig medforfatter ikke kan gøres ansvarlig for andres arbejder.

I udkastet til den danske 'code of conduct' står der imidlertid det stik modsatte: "alle forfattere er ansvarlige for indholdet af publikationen."

Umiddelbart efter modererer teksten så alligevel sig selv ved at tilføje, at en forsker har særligt ansvar for at sikre integriteten af hele publikationen eller specifikke dele, alt efter om man her en "ledende rolle" eller en "specialistrolle".

På konferencen fik DTU-prorektor Henrik Wegner – medlem af arbejdsgruppen bag udkastet – lov at forklare denne formulering: "Vi har haft lange diskussioner om objektiv ansvarlighed. Alle forfattere kan ikke holdes ansvarlige for alt. Men vi siger alligevel, at der er en kollektiv ansvarlighed. Men der er så stor forskel inden for de enkelte videnskabsdomæner, så det må komme an på et konkret skøn."

Nytte af konkret skøn-regel?

Helt klare retningslinjer kunne det altså ikke blive til på forfatteransvaret, og det salomoniske tobens-svar fik FORSKERforum til at spørge, om forskerverdenen kan have glæde af regler, der i sidste ende blot henviser til et konkret skøn?

KU-rector Ralf Hemmingsen valgte at svare, og gjorde det kort ved at fastslå, at der ikke er nogen problemer i at have et kodeks, der lægger op til, at der skal foretages et skøn.

Bente Klarlund var ikke selv til stede ved konferencen, og hendes navn blev sjovt nok ikke nævnt en eneste gang. Alligevel var det næsten, som om hun svævede over mange af diskussionerne. Flere gange blev der refereret til hendes sag som "aktuelle diskussioner", og den store interesse for punktet om forfatter-skaber havde flere tråde til hendes sag.

Eksempelvis pegede fysikprofessor Mogens Høgh Jensen på de risici, man løber både som medforfatter og som vejleder: "Som ph.d.-vejleder kan man ikke tjekke alt. Det er umuligt. Og tag som eksempel nogle af de artikler, der bliver udgivet fra CERN, der har 2-3000 forfattere. Hvem skal have ansvaret her? Skal sidsteforfatteren? Nej, selvfølgelig ikke. Man skal være meget forsigtig med at dømme nogen," sagde han.

Ph.d.-vejlederansvar står åbent

Et andet indlæg kom fra filosofilektor Clemens Kappel, der spurgte til retningslinjer omkring ph.d.-vejlederes ret til at stå som medforfatter på en forskningsartikel: "Hvis forfatterskabstildeling skal følge Vancouver-reglerne, betyder det, at ph.d.-vejledere skal være medforfatter. Det er praksis nogle steder, men andre steder opfattes det med stor skepsis. Hvad synes I?"

Det vidste formanden for arbejdsgruppen, styrelsesdirektør Hans Müller Pedersen, ikke, hvad han skulle svare på: "Jeg er slet ikke klædt på til at gå ind i den slags detaljer. Vi har forsøgt at formulere os på en måde, hvor vi håber, det giver mening. Det er muligt, det efterlader nogle spørgsmål," sagde han, inden Henrik Wegner uddybede, at reglerne lagde op til forskellige skøn inden for forskellige områder.

Udkastet til det danske code of conduct skal nu igennem en høringsfase til 11. juni.

Vancouver-redaktør undrer sig

Arbejdsgruppen bag de nye videnskabs-etiske retningslinjer har fortolket på Vancouver-reglerne uden at konsultere den formentlig mest kompetente danske ressource på området.

Resultatet er en decideret mistolkning.

Ved fremlæggelsen på CBS forklarede arbejdsgruppens formand, Hans Müller Pedersen, at man i afsnittet om forfatteransvar havde "lænet sig op af Vancouver-reglerne". Alligevel valgte man ikke at spørge Jacob Rosenberg, videnskabelig redaktør på Ugeskrift for Læger samt Danish Medical Journal, der som medlem af Vancouver-gruppen har været dybt involveret i formuleringen af de selv samme regler.

"Nej, det har man ikke besværet sig til," svarer Jacob Rosenberg, da FORSKERforum spurgte ham, om han er kontaktet af arbejdsgruppen.

Han kalder det "besynderligt", at han ikke er blevet spurgt til råds om, hvordan Vancouver-reglerne skal fortolkes. Særligt fordi han faktisk vurderer, at det danske code of conduct-princip om medansvar for alt indhold i en artikel går stik imod Vancouver-reglerne: "Vi diskuterede det til hudløshed i Vancouver-gruppen. Og endte på, at man ikke er ansvarlig for det hele, men for, at man skal medvirke til at identificere, hvem der har lavet hvad".

Formuleringen i code of conduct-udkastet om, at ledende forfattere har et udvidet ansvar, er han også uenig i: "Sidste- eller førsteforfatter – det er lige meget. Ingen pladser er finere end andre. Det er et klassisk dansk dogme, at det skulle være sådan. En forfatter kan måske nok have ansvar for at styre og koordinere processen omkring en artikel. Men man er ikke ansvarlig for alle forfatteres konkrete bidrag," slutter Rosenberg.

lah

Mere skævvredet forskning

Der snydes ikke mere – der er bare mere fokus på snyd. Til gengæld er der større tendens mod 'positive' forskningsresultater, fortalte forsker i fusk

Alt er ikke, som man tror.

Sådan lød det underliggende budskab i det lille, statistiske show, som den italienske forsker Daniele Fanelli underholdt forsamlingen med som indledning til diskussionen om et dansk 'code of conduct' inden for forskningsetik.

Fanelli er **professeur invité** ved **Université de Montréal** og har specialiseret sig i kvantitative undersøgelser af videnskabelig snyd. Han konstaterede på etik-konferencen, at temaet videnskabsfusk er 'hot' som aldrig før. Aldrig har der været produceret så meget litteratur om emnet, aldrig har der været så mange anmeldelser, aldrig har der været så mange tilbagetrækninger (retraktioner) af artikler, som indeholder problemer.

Flere hypoteser bekræftes

Men tilsyneladende er den store ståhej ikke udtryk for, at der bliver snydt mere. Det er der i hvert fald ikke tal for ifølge Fanelli. Han viser til gengæld, hvordan det voksende antal retraktioner skal ses i forbindelse med, at flere og flere tidsskrifter indfører en retraktions-praksis. Retraktioner er en forholdsvis ny opfindelse, som altså først de senere år er blevet udbredt.

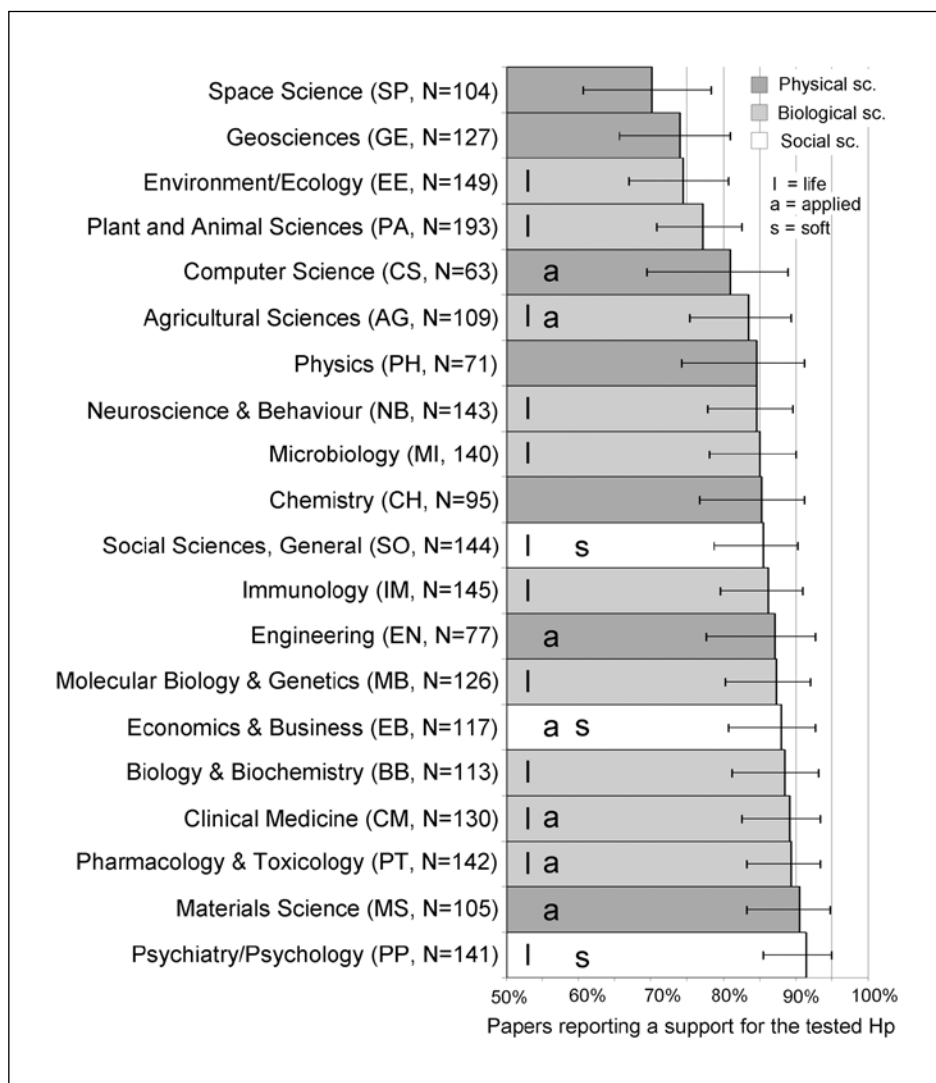
Derfor: Koldt vand i blodet – der er ikke tegn på, at forskningssvindlen er ved at løbe os af hænde, lød det fra Fanelli.

Til gengæld præges videnskaben af en anden markant tendens, nemlig tendensen imod flere og flere "positive" forskningsresultater – altså forsøg, der bekræfter en hypotese. Ud fra en forståelse af, at negative forsøgsresultater er lige så vigtige som positive, burde balancen være nogenlunde konstant, forklarede Fanelli, men sådan er det bare ikke. De positive resultater bliver flere og flere.

Forskelle mellem nationer og fagfelter

Men der er nationale forskelle og forskelle mellem fagområder. I Canada stiger andelen af positive resultater ikke, heller ikke i England. Det gør den til gengæld i USA, og det gør den i Kina, som er landet med den største andel, samt i en række andre lande.

Fanelli vurderer her, at udviklingen i netop USA nærmest smitter af på andre



Forskning i psykologi har størst tendens til at bekræfte hypoteserne, rumforskning har mindst, konstaterer Daniele Fanelli på baggrund af analyse af 2434 forskningsartikler. Kilde: "Positive" Results Increase Down the Hierarchy of the Sciences (Fanelli 2010).

lande, da så mange internationale forsknings-samarbejder har trådt til USA.

Inden for forskningsdisciplinerne er udviklingen også forskellig. Rumforskningen tenderer mod færre positive resultater, samfundsvidenskaberne får flere, ligesom farmakologi og andre.

En væsentlig faktor er det stigende produktivtetspres, som forskerverdenen er udsat for. Her bemærkede Fanelli, at produktive forskere har en tendens til at publicere flere positive resultater. Og det er interessant,

fordi det logisk set - ifølge Fanelli - burde være omvendt: at dem, der publicerer meget, publicerer al deres forskning, positivt såvel som negativt.

Fanelli kom ikke med direkte konklusioner eller anklager om, at amerikanere, kinesere eller produktive forskere generelt er mere manipulerende i deres forsknings-tilrettelæggelse. Det blev ikke sagt eksplicit. Men tanken har nok strejft en tilhører eller to.

lah





Intet er så skidt, at det ikke er godt for noget. Det kunne have været overskriften for det inspirationsmøde, som tre universitetspædagoger fra KU afholdt om pædagogisk udvikling i kølvandet på Regeringens fremdriftsreform, som skal forkorte de studerendes studietider – og hvis det ikke sker, så straffes såvel de studerende på su'en som universiteterne på bevillingerne.

Men ud fra et pædagogisk synspunkt er der ikke megen fremdrift i reformen. Alligevel er der blandt universitetspædagoger en vis optimisme at spore, som paradoksalt nok bundet i, at fremdriftsreformen tvinger både ledelser og ansatte til at tænke nyt.

”Fremdriftsreformen er en strukturreform – den har ikke noget med pædagogik at gøre. Men mange siger, at det er første gang, vi diskuterer pædagogik, for det er tydeligt for alle, at nu må vi gøre noget drastisk. Enhver kan se, at implementerer vi fremdriftsreformen uden at røre ved undervisningen, kommer det til at gå ad h... til, lyder det fra **lektor Camilla Østerberg Rump** fra Institut for Naturfagenes Didaktik på KU, som var en af de tre oplægsholdere ved mødet.

Studerende mangler sammenhæng

Hun havde først og fremmest to budskaber med til mødedeltagerne. Det ene handlede om at skabe sammenhæng på uddannelserne: ”I dag er uddannelserne meget fragmenterede. Det ene kursus peger ikke hen imod det andet, og de studerende får ikke hjælp til at etablere en sammenhæng – i øvrigt en sammenhæng, som mange undervisere heller ikke har etableret,” fortæller hun.

De berygtede ”dumme og dovne” studerende kan til dels tilskrives manglende sammenhæng i uddannelserne, mener Rump.

”Det betyder, at når de studerende kommer på 3. år, så oplever underviserne, at de ikke har lært noget, og at niveauet er for lavt. Men de har muligvis lært det, de har bare lært det i en helt anden kontekst, så de ikke kan genkende det. Det andet er, at de i højere grad benytter overfladelærings-strategier, hvor de kun lærer, hvad de skal kunne, for at bestå eksamen.”

At der er sammenhæng – transfer – mellem kurserne ligger ofte som en selvfølge, men sandheden er, at det er svært at etablere: ”Forskningen peger på, at det er ret svært. Så hvis en studerende skal lære noget i matematik, der skal bruges i biokemi, så skal det knyttes an mod biokemi, ellers kan det ikke lade sig gøre.”

Studerende overvældes af for meget stof

En anden side af problemet, som Camilla Rump peger på, er mængden af fagligt stof. Der er simpelt hen for meget, der skal læses og forstås, til at det kan lade sig gøre for de

Fremdrifts-

Der er ikke meget pædagogisk tænkning bag Regeringens fremdriftsreform. Alligevel kan



Blandt de studerende er der stor utilfredshed med regeringens fremdriftsreform, men på KU håber universitetspædagoger, at reformen kan skubbe til den pædagogiske udvikling.

studerende: ”Man har nogle forestillinger om, at man på de første år kan ’fix the basic’. Men stoffet er alt for stort, og det betyder, at de studerende tvinges til at anlægge overfladestrategier.”

Har man ikke haft et tilsvarende pensum før i tiden?

”Mit svar lyder, at dengang opdagede man det ikke. I dag har man måske bedre eksamensformer, og så skal man huske, at dengang var man ligeglade med frafald,” mener Camilla Rump og henviser til undersøgelser, der viser, at overfladelæring også var udbredt på Harvard og andre eliteuniversiteter tilbage i 60’erne.

Hendes pædagogiske løsning på problemet med manglende sammenhæng og uoverskuelig stofmængde ligner noget, man til forveksling har hørt om før, blandt andet på RUC: problembaseret læring, fokus på metode og faglig sammenhæng gennem projektarbejde.

”Vi ved med sikkerhed, at rigtig meget pensum, de studerende lærer nu, vil være forældet om ti år. Så vi skal undervise dem i at håndtere ny viden ved hjælp af den kendte viden. Svaret er at sige, at pensum i

virkeligheden er øvebane for at lære at tilegne sig et fagligt perspektiv. De studerende må arbejde med eksemplariske stofmængder og have en grad af problemorientering eller fænomensorientering, både inden for det enkelte kursus og på tværs. Og så må man have uddannelser, der ikke er fragmenterede, men bundet sammen. Det kan være gennem projektarbejder, som man for eksempel bruger på en del steder på MIT”

Klasseværelset skal væltes

Et andet mere konkret pædagogisk indsatsområde, som Camilla Rump pegede på under mødet, er omlægningen af undervisningen, så den i højere grad bruges til at vejlede de studerende i studieteknik og i, og hvordan de bruger deres forberedelsestid. Det, der også kendes under begrebet ’flipped classroom’.

”Underviseren skal ikke bruge mere tid, men gøre noget andet. I virkeligheden skal man ikke kigge på, hvad man skal lave i den tid, man mødes, men i den tid, man ikke er sammen. Så en tredjedel af undervisningen skal gå med at diskutere, hvad de skal lave i mellemperioden. Det vil betyde, at de studerende får mere ud af det, fordi de laver

pædagogik

den måske – indirekte – tvinge nye pædagogiske former frem

en kvalificeret forberedelse,” siger Rump og tilføjer, at hendes erfaring fra undervisning på adjunktpædagogikum er, at det er noget, undervisere i dag både er kvalificerede til og synes er sjovt.

Som sagt er der ikke meget i selve fremdriftsreformen, der lægger op til pædagogisk udvikling. Det pædagogiske inspirationsmøde tog først og fremmest udgangspunkt i den såkaldte **12-mandsrapport fra KU** om bedre studie gennemførelse, og her vurderer Camilla Rump, at flere af de 10 anbefalinger peger i en konstruktiv retning. Blandt andet anbefalingen omkring introduktionsforløb på både bachelor- og kandidatdelen.

”Det er vigtigt, at de lærer det faglige, og ikke bare får kastet en masse redskabsfag i hovedet. Introforløbet kan hjælpe til, at de studerende skaber sig en faglig profil. De skal genvælge faget og finde nye begrundelser for, hvorfor de vil læse.”

Rigide strukturer skaber frafald

På inspirationsmødet oplevede Camilla Rump selv en positiv interesse for sine forslag, selv de mere RUC'ske ideer.

”Jeg havde egentlig ventet modstand, når jeg talte om projektarbejde og problemløsning på KU. Men deltagerne tog godt imod det. Det var folk, der var højt i systemet – studieledere, institutledere og fagkoordinatorer – så vi håber, det vil sætte en debat i gang om, hvad man kan gøre,” fortæller hun.

Personligt står hun lidt splittet mellem optimismen over den gryende pædagogiske interesse, som fremdriftsreformen angiveligt har skabt, og så de negative konsekvenser, hun forudser:

”Der er alt for lidt tid til at implementere reformen, og det umyndiggør de studerende, og det er jeg personligt imod. Vi ved, at rigide strukturer er en frafaldsårsag. Hvis vi lykkes med det, kan det godt være, det hele ender med at blive meget bedre. Men de svage studerende vil stadig have et problem. Vi vil få et væld af dispensationsansøgninger i studienævnet, og hvad skal vi stille op med det?”

Institutleder genkender problemet

At fremdriftsreformen har været med til at ”trække hestene til truget” med hensyn til at tænke nye pædagogiske tanker, bekræfter

institutleder John E. Andersen fra Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab. Han plejer ikke at gå til inspirationsmøder om universitetspædagogikken, men denne gang gjorde han det.

”Jeg kommer til sådan et pædagogisk møde, fordi det er blevet aktuelt for mit institut. Fremdriftsreformen og nødvendigheden af at leve op til dens krav, skubber kravet om at gentænke pædagogik og metoder ind centralt på scenen. Og her er nogle folk, der ved noget om pædagogik. De skal på banen nu,” siger John E. Andersen.

Han kunne godt genkende sit eget institut i noget af den kritik, Camilla Rump lagde frem: ”Det med, at man ikke sammentænker kurser og delelementer i uddannelsen – hun havde en meget sigende model med kasser, hvor alle pilene vinder indad. Det kunne jeg sagtens genkende som noget i vores undervisning. At det hele peger indad. Og der er nok en pointe i det, hvis vi kan vende de pile og i højere grad tænke det sammen.”

Tror ikke på mindre pensum

Også tankerne om ’det omvendte klasseværelse’ er noget, som indprentede sig hos John E. Andersen: ”Pædagogik-lectoren talte om at få de studerende til at forberede sig, så det, der foregår i auditoriet, bliver noget andet end den middelalderlige gennemgang af stoffet, vi dybest set stadig har. Der synes jeg, der ligger en stor udfordring i at finde ud af, hvad der skal ske i dette ’flipped classroom’, og hvem der er gode til det”.

En pointe, han dog ikke vil skrive under på, er, at de studerende har for meget, de skal lære: ”Det er bestemt et synspunkt, og det er altid en balance, der skal findes. Men jeg vil være forsigtig med den form, der hedder, at så skærer vi halvdelen væk. Der er en grund til, at det ligger der. Så i stedet for at skære det væk, skal vi hjælpe de studerende med at blive skarpe. Om man kan lære det samme med mindre pensum ... nej, jeg tror det vil være svært,” siger institutlederen.

Kunder i pædagogik-butikken

En anden af mødets tre oplægsholdere var **centerleder Thomas Harboe** fra Pædagogisk Center for Samfundsvidenskab. Han tror også på, at processen omkring fremdriftsreformen

kan ende op med et positivt resultat, set med pædagogiske øjne.

”Alt det her med fuldtidsstudie kan måske godt være godt for pædagogikken. Nogle gange er jeg langt mere deprimeret, men når jeg ser fremmødet i mandags og de mange projekter, der er på KU ... jeg har aldrig set så mange udviklingsprojekter i pædagogik i de 16 år, jeg har været her,” siger Harboe.

Det var dog ikke alle i salen, der delte optimismen: ”Som én sagde, da vi talte om uformelle læringsrum: Yeah right, det tager bare endnu mere tid fra de undervisere, der i forvejen er pressede, så selvfølgelig er der nogle ting, der lige skal gøres på de smarte måder,” fortæller Thomas Harboe.

Men alene det, at arrangementet kunne trække 50 tilhørere, er for ham et positivt signal:

”Det viser for mig, at mange gerne vil tænke det her smartere end de evindelige diskussioner, som det ellers ender op i, om hvordan vi nu skal administrere sådan en reform. Her var der anledning til at snakke om det på en anden måde, og der var kunder i butikken.”

lah

KU's svar på fremdriftsreformen

Som reaktion på regeringens fremdriftsreform nedsatte KU's rektor et udvalg med 12 medlemmer, bestående af ledere og studenterrepræsentanter. De nåede i februar til enighed om ti anbefalinger, der hver især skal hjælpe til at forbedre studie gennemførelsetiden på KU:

1. Studerende på fuld tid
2. Introduktionsforløb for både bachelor- og kandidatstuderende
3. Mere strukturerede uddannelsesforløb
4. Vurdering af kursernes arbejdsbelastning og ECTS-vægt
5. Mobilitetsvinduer
6. Vejledende sagsbehandlingstider
7. Bedre og mere fremadrettede kursusbeskrivelser
8. Bedre udbud af og flere sommerkurser/sommerskoler
9. Bedre vidensdeling mellem studerende og undervisere
10. Mere fokus på studie- og karrierevejledning

Satser på karriere i sjusk

Nu skal det også være slut med at satse på uni-karriere, siger han med mellemrum. Men han forsøger igen, fordi faget er sjovt og for

Al forskning bygger på en blanding af fascination og undren. Sådan var det også for Ruben Schachtenhaufen, hvis fascination i princippet kan koges ned til at handle om en lyd. Ovenikøbet en lyd, der nærmest ikke er der.

Ruben Schachtenhaufen er lingvistikker med speciale i fonologi. Og den specialisering blev i princippet grundlagt allerede i hans rus-periode som nyslået studerende. Han havde bidt mærke i, at folk sjældent udtaler *-en*-endelserne på ord, som det staves. For eksempel hans eget navn Ruben, som reelt udtales *rubn* eller måske sågar *rubm*.

”Måske er det lidt et traume. Jeg kommer fra Bornholm, hvor man ikke gør det her. Man siger *RubEN*, *kattEN* – ikke, som man siger det her i København. Så jeg er vokset op med at udtale min navn på en måde, der lyder aparte for andre. Jeg kan godt huske, jeg sagde det anderledes. Og når folk spurgte, hvad jeg hed, havde jeg lyst til at sige det, som jeg var vant til, men jeg kunne godt høre, at det lød mærkeligt for dem,” fortæller han.

Svaret på det spørgsmål, han stillede på rusturen om den afstumpede udtale, var i og for sig enkelt nok. Der er tale om en såkaldt *schwa*-assimilation. *Schwa* – lydskrift-tegnet *ø* – er navnet på den lyd, som ligger i de fleste *-en*-endelser, men som i realiteten sjældent udtales, men bare smelter sammen med nabo-konsonanten.

Under specialet blev det sjovt

Schwa-assimilation – ordet udtalt lidt hurtigt under interviewet – og Schachtenhaufen er nødt til at gentage: ”Det er et ord, jeg bruger meget, derfor sjusker jeg lidt. Det er en af de ting, jeg forklarer i min afhandling – ord vi bruger meget, sjusker vi med”.

Han bruger også at kalde sig sjuskeforsker, sjusk forstået som den ikke-stavningsrette udtale, som udgør det almindelige sprog, vi alle taler.

Interessen for *schwa*et kom til at følge Ruben Schachtenhaufen op gennem studiet og endte med at blive genstand for hans speciale. På det tidspunkt var der dog hverken tegn i sol eller måne på, at han skulle fortsætte ad forskningsvejen. Faktisk så han frem til at komme væk fra universitetet.

”Jeg var træt af universitetet, men da jeg ligesom var kommet rigtig ind i specialet, gik

det op for mig, at det her var rigtig sjovt. Jeg fandt ud af ting, der gjorde, at jeg kunne tale imod de gamle teorier. Jeg vidste noget om det her. Og da jeg afleverede, havde jeg det meget mærkeligt med, at mit speciale nu bare skulle ligge passivt hen et sted.”

Regler for sjusk

I første omgang havde Schachtenhaufen satset arbejdsmæssigt på en af de to virksomheder, hvor han havde studiejobs – henholdsvis Gyldendals ordbogsafdeling og en sprogteknologisk virksomhed. Men ingen af stederne var der hul igennem til fuldtidsarbejde – ordbogsafdelingen lukkede helt – og derfor blev ph.d.-ansøgningen i realiteten også et spørgsmål om at søge fast arbejde.

”Der var et ph.d.-opslag, og jeg skulle jo søge job, så det prøvede jeg. Jeg fik det ikke, men jeg kom i kontakt med nogle forskere og fik mig stille og roligt netværket ind i miljøet. I tredje forsøg lykkedes det, så det var relativt hurtigt – og heldigt,” fortæller han.

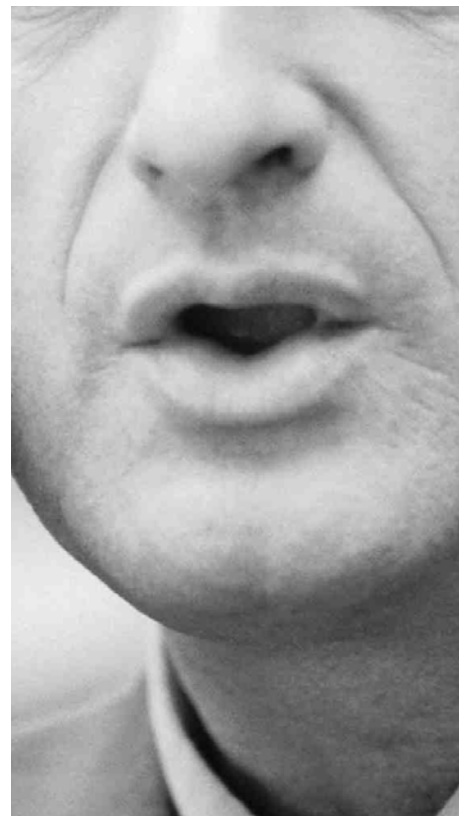
Det blev på CBS, at han kom til at skrive sin afhandling, som endte med at få titlen ”**Fonetisk reduktion i dansk**”. Inspirationen kom netop fra et studiejob, hvor han havde siddet og lydskrevet en masse talesprog. Igen kunne han konstatere, at stavemåde og udtale er to meget forskellige ting. Men hvad findes der egentlig af regler for det ureglementerede sprog? Det blev projektets omdrejningspunkt.

”I almindelig tale bliver omkring 25 pct. forkortet eller til en helt anden lyd. Men der fandtes ikke rigtig nogen teorier om, hvad man skal forvente omkring folks udtale, så det kastede jeg mig ud i at udforske. Et eksplorativt studie, hvor jeg ikke vidste, hvilke parametre jeg skulle kigge efter – er det i bestemte lydige omgivelser, bestemte ord, ordklasser, særlige syntaktisk sammenhænge? Det, jeg fandt ud af, er, at det alt sammen spiller en rolle. Så det blev ret komplekst”.

Irriterende akademisk miljø

Undervejs i ph.d.-arbejdet, var det næsten, som om forløbet fra hans grundstudietid gængs sig. Han blev igen godt og grundigt træt af universitetet.

”Det er en masse irriterende ting ved det akademiske miljø. Administrativt bøvl og alle de her formkrav og det med at formulere sig akademisk. Det havde jeg svært ved at



Erhvervsskade: At aflytte folk

Ruben Schachtenhaufen står i den særlige situation, at han stort set altid er omgivet af sit eget forskningsfelt – folk, der udtaler ord. Og for en forsker kan det godt være svært at slå data-detektoren fra, selvom det har været fyraften.

”Det er en typisk erhvervsskade for sprogforskere – måske især fonetikere – at man sidder og observerer, ikke hvad du siger, men hvordan. Mine venner kan godt opleve, at jeg pludselig springer ud af samtalen og spørger: hov, hvordan siger du egentlig det der?”, forklarer han. ”Det er jo taknemmeligt, at du altid kan lave observationer. Du har hele tiden sproget omkring dig og kan observere nye ting. Samtidig er det også i mild grad belastende, at man konstant bombarderes med nye informationer...”

acceptere. Så de fleste af mine 4 år i ph.d.-forløbet tænkte jeg, at nu må det være slut, nu skal jeg ud af den akademiske verden,” fortæller han.

Og igen skete omvendelsen efterhånden som brikkerne i det forskningsmæssige puslespil begyndte at falde på plads: ”Da min afhandling var næsten færdig havde jeg igen oplevelsen af, at her var noget, der interesserede folk, og at jeg havde noget at komme med. Så til sidst i mit forløb sad jeg alligevel og tænkte: ok, det her kunne jeg egentlig godt tænke mig at fortsætte med.”

Småjobs er godt, men uden karriere

Erkendelserne om de fortsatte forsker-ambitioner kom så tilpas sent, at Ruben Schachtenhaufen ikke – som mange andre – kom i gang med at skrive nye projektansøgninger, mens han stadig var ph.d.-ansat. De er først begyndt at tage form i dag, omkring et år efter at afhandlingen blev færdig. I og for sig har der arbejdsomt været nok at tage fat på. Han er blevet tilknyttet som ekstern lektor på KU og har også været hyret ind på DTU og Musikonservatoriet. Senest har han deltaget i INFORMATIONs ph.d.-cup, hvor han blev en af de otte vindere.

”Som i mine studiejobs har det været relativt let at finde de her midlertidige projekter, og så stable en indtægt sammen. Men jeg kan også mærke, at jeg egentlig godt vil videre. Det er sjovt at have kontakten til mange forskellige mennesker og miljøer og komme ud og virke som ekspert ... men det er ikke nogen karriere”.

Men ligesom med ph.d.-ansøgningerne er det med en vis pragmatisme, at han sender sine post.doc.-ansøgninger afsted. Viden kan komme til gode på mange måder, og forskning er bare en af mulighederne.

”Jeg tror man er nødt til at være så professionel at sige: nu har jeg fået den her uddannelse af samfundet, så kan jeg ikke være så kræsen at sige, at jeg kun vil det ene eller det andet. Jeg må gå derhen hvor samfundet åbner mulighed for det.”

lah

Det sproglige forfald?

Det danske kultursamfund er omgærdet af mange forfaldsmyter, og talesproget er et område, der står særligt meget for skud. Jævnligt hører man klager over sproglige forvanskninger og/eller dårligt talesprog i medier og andre steder. De seneste år har flere af de ellers meget roste dramaserier på DR været kritiseret, fordi det er svært at høre og forstå skuespillernes udtale.

Ruben Schachtenhaufen mener ikke, at det er en myte. Det er ganske vist. Vores sprog er i forfald: ”Vores sprog forfalder. Det er noget, man ser for alle sprog. Endelserne bliver kappet af ordene, og på den måde bliver der mindre sprog. Det kan beskrives som en forfaldsproces, selvom det er et negativt ladet udtryk”.

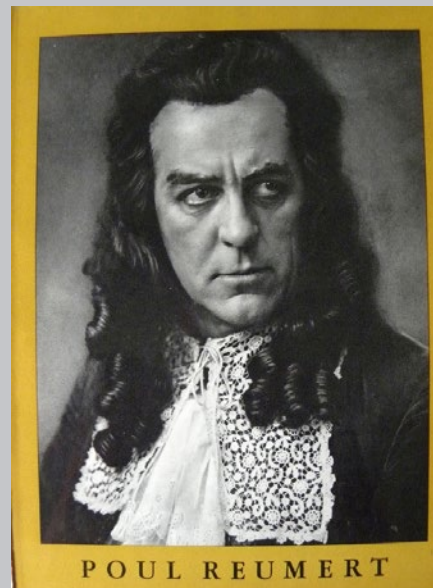
Vi danskere reducerer løbende sproget ud fra nogle ubevidste regler og principper. Men dette kan man også se som en udvikling af sproget i retning af et sprog, der er nemmere og hurtigere at bruge.

TV-skuespilleres dårlige udtale?

”Man kan beskrive de her reduktionsregler som en måde at komprimere budskabet, så det er hurtigt at sende af sted. Og det er det, der går galt, når ældre mennesker ikke kan forstå, hvad der bliver sagt i moderne tv-serier. De har ikke tilegnet sig de nye reduktionsregler. Og det er bare et spørgsmål om at lære de her strategier, så er man med på beatet igen.”

Og ifølge Schachtenhaufen er der ingen grund til at bekymre sig for sproget. Selvom det forandrer sig, mister det hverken funktionalitet eller nuancer, som mange ellers frygter.

”Nogle oplever, at jo ældre man bliver, jo sværere er det at forstå, hvordan de unge taler. Men det er ikke sådan, de unge selv oplever det. De kan sagtens kommunikere med hinanden og måske endda med flere nuancer. Jeg er lige ved at tro, at det er lettere at forstå unges sprog end ældres. Blandt andet fordi de unge rydder op i nogle af de ting, der gør dansk vanskeligt.”



Korrekt dansk: Som gamle kongelige skuespillere

Selv om det kan have sin egen nostalgiske charme med gamle danske film, hvor Poul Reumert og Clara Pontoppidan artikulerer ordene til UG med kryds og slange, så er det faktisk slidsomt for hjernen at afkode: ”Oprydningen i sproget går blandt andet ud på at forkorte nogle vokalsekvenser, så det bliver mere behageligt for vores hjerner at opfatte, hvad der bliver sagt. Eksempelvis ordet ’færge’, der udtales fau. Skal ordet udtales, som det staves, er der fire vokallyde, og det er ikke behageligt for hjernen at opfatte. I den daglige udtaleform er der kun to.”

I nogle tilfælde gør de sproglige reduktioner, at ord kommer til at lyde ens. Homofoni, som det hedder på fagsprog. Men det er heller ikke noget, der får Schachtenhaufen til at ligge vågen om natten: ”Selvfølgelig kan det føre til misforståelser, og der er enkelte uheldige sammenfald. Noget, der generer mig i mit sprog, er at ’svagere’ og ’sværere’ lyder ens. Så jeg har vænnet mig til at bruge ordet ’vanskeligere’. Og sådan er det – hvis en udvikling fører til et uheldigt sammenfald, så finder vi bare en anden vej.”

lah

Plagiatkontrol fanger

Studerende kan købe sig til skriftlige opgaver, som er svære at afsløre uden mundtlig eksamen, mener censorformand Ivan Sørensen

Risikoen for snyd med skriftlige eksamensopgaver er så overhængende, at det kræver flere forholdsregler fra universiteternes side.

Det mener Censorformandskabet for erhvervskommunikation og -sprog. I et brev til Uddannelsesstjek-udvalget (Regeringens kvalitetsudvalg) advarer censor toppen om, at snyd i den akademiske verden har nået et hidtil ukendt omfang og nævner som eksempel, at man som studerende kan købe og bestille en skræddersyet opgave på internettet.

Den form for snyd vil kun kunne afsløres i et mundtligt forsvar af opgaven, og censorerne appellerer derfor til tjekudvalget om at arbejde for et øget brug af mundtlige forsvar og først og fremmest sikre, at eksamensbekendtgørelsen ikke giver mulighed for at bedømme specialer uden et mundtligt forsvar.

Der findes ingen sammenlignelige statistikker, der dokumenterer, at omfanget af snyderi vokser. Men **censorformand Ivan Sørensen** fortæller til FORSKERforum, at det er en reel bekymring, der får dem til at råbe vagt i gevær. Som censor får man nemlig en hel del uofficiel information om, hvad der foregår blandt de studerende.

”De er meget åbne om at fortælle, hvad der sker, uden at angive medstuderende. Så der kan være en livlig kommunikation, også til lærere og censorer. Man kan også i en pause gå ud på gangen og spørge studerende, om de har hørt om det med snyd. Jeg er målløs over det omfang af snyderi, som nogle af dem på ’ringside’ fortæller om”.

Plagiatkontrol fanger ikke alt

Universiteterne anerkender også, at der er en øget risiko for snyd i skriftlige opgaver, og som FORSKERforum fortalte om i seneste nummer, udbygger universiteterne i stor stil brugen af såkaldt plagiat-scanning af opgaver. Blandt andet har CBS indført en automatisk plagiat-scanning af alle skriftlige opgaver, der indleveres digitalt.

Men plagiatkontrollen kan kun fange en del af snyderiet, mener censorformanden: ”Scanninger bringer os et stykke af vejen, når man har plagieret og medtaget andre ting, der ikke er ens eget værk. Men der er opstået en industri, hvor udbydere tilbyder

opgaveskrivning, endda med så stor selvtillid, at de lover erstatning, hvis opgaven skulle blive afsløret som snyd. Og det opfanger man ikke med en scanning”

Ivan Sørensen mener ikke, at muligheden for købeopgaver bare er en hypotetisk trussel – det er noget, der finder sted i dag.

”Vi har hørt fra studerende, der fortæller om, at det finder sted. Så det er en faktisk trussel,” siger han.

“Der er opstået en industri, hvor udbydere tilbyder opgaveskrivning, endda med så stor selvtillid, at de lover erstatning, hvis opgaven skulle blive afsløret som snyd. Og det opfanger man ikke med en scanning”
Ivan Sørensen

Forsvar virker forebyggende

Og her er det så, at Ivan Sørensen og hans omkring 400 censorkolleger inden for erhvervskommunikation og -sprog peger på det mundtlige forsvar som kontrollen, der kan afsløre, når en studerende i realiteten ikke har skrevet sin opgave selv.

Problemet er bare, at udviklingen i øjeblikket går den modsatte vej. Der bliver ikke flere, men tværtimod færre mundtlige forsvar. Det kan censorformandskabet konstatere ud fra de studieordninger, de får til høring, når der skær ændringer eller oprettes nye uddannelser.

”Vi kan se en udvikling hen imod, at man afskaffer det mundtlige forsvar. Det er ikke af revolutionært omfang, men der er en række tendenser både på kandidat og bachelorstudier. Der er jo en knaphed på ressourcer, og det kan være nærliggende for universiteterne, hvis de kan spare midler på noget, der ikke direkte bidrager til undervisning og forskning i hverdagen,” fortæller Ivan Sørensen.

Som censorformand har han en løbende dialog med dekaner og uddannelser, hvor han fremfører argumenterne for at fastholde brugen af mundtlige forsvar og gøre det obligatorisk ved større opgaver, der giver 10 ECTS-point og mere. Et af de svar, han får, er, at der jo sjældent bliver afsløret snyd i forbindelse med mundtlige eksamener.

”Jeg kan godt forstå, at det ikke er ved

mundtlig eksamen, man afslører snyd, for hvor mange vil gå til eksamen med en opgave, man ikke selv har lavet? Det er netop et eksempel på forebyggelse, for man løber en risiko så stor, at ingen ved deres sunde fornuft vil gøre det.”

Ikke råd til mundtlige eksamener

Sven Bislev er CBS-vicedekan for uddannelse. Han ser principielt gerne flere mundtlige forsvar, men som Ivan Sørensen fortæller, er det ikke det, der står øverst på indkøbslisten.

”Jeg er enig i, at den ideelle indsats mod snyd vil være at øge studenter/underviserkontakten. Men det er et ressourcspørgsmål, og vi er under konstant nedskæring. Mundtlige eksamener koster penge, og ikke alene det – det koster også det knapteste gode for os, nemlig forskertid, når der skal være en eksaminator til stede. Og så er spørgsmålet, om det er den rigtige måde at bruge ressourcerne på”.

Han indvender også, at CBS i forvejen har mundtlige forsvar af alle kandidatafhandlinger og også mange bachelor-afhandlinger. Han tør ikke udelukke, at der samlet set kan være en nedadgående tendens i brugen af mundtlige eksamener, men han tror, censorernes forslag kun vil kunne dække et lille hul.

Bislev er dog enig i, at risikoen for snyd bliver stadigt større: ”Det er helt sikkert. Digitaliseringen gør, at produktion og transport af tekster er helt anderledes hurtig og enkel. Så der er masser af opgavebanker, man kan trække på. Men jeg tror så også, at plagiatkontrollen vil kunne fange det meste, hvis man bruger det i vid udstrækning. For et firma, der sælger opgaver, vil formentlig ikke skrive hele opgaven, men plagiere dele af den.”

Fristelsen vokser

Moral og teknologisk udvikling er to sammenhængende faktorer, når det gælder snyd med opgaver. For når fristelsen er tilstrækkelig stor, kræver det mindre moralsk overvindelse at springe over, hvor gærdet er lavest, vurderer Ivan Sørensen.

”Man kan konstatere, for eksempel i forbindelse med skattesager, at folks vilje til

ikke alt

at snyde hænger sammen med risikoen for at blive afsløret. Det er et generelt menneskeligt fænomen. Så selvom vi forudsætter, at moralen er lige så høj som tidligere – jo nemmere og jo mindre risiko, jo oftere vil snyderiet forekomme.”

Antallet af snydesager på universiteterne kan tælles i deci-promillier af det samlede antal eksaminationer. På CBS var der i 2013 90 sager om snyd, hvoraf flere blev afvist. På SDU var tallet 175. Ingen af stederne anser man tallene for at være særlig store. Men det er Ivan Sørensen ikke enig i.

”Jeg synes, det er høje tal. Tager man de andre universiteter med, bliver det til mange på landsplan. Og når der så tilmed er almindelig enighed om, at det er en problematik, hvor man kun ser toppen af isbjerget, så synes jeg det er ganske alvorligt.”

Uens sanktioner

I Ivan Sørensens øjne må indsatsen mod snyd ske gennem en kombination af forebyggende indsats og sanktioner, når nogen træder over grænsen. Han anerkender, at universiteterne gør en indsats med at indføre snydepolitikker, men når det gælder sanktioner, savner han nogle fælles retningslinjer for hele landet.

”I dag er sanktionerne forskellige fra universitet til universitet. Og spørgsmålet er, om snyd burde være et sted, hvor man trækker en grænse på landsbasis. Jeg synes ikke, det er en optimal situation, når man kan se eksempler på, at en person får én sanktion på det ene universitet, men slipper ind på et andet. Der bør være et fælles regelsæt,” siger han.

Han ved, at censor-kolleger nogle gange er overraskede over, at sanktionerne ikke har været hårdere, når de har opdaget snyderi.

”Vi kender en række eksempler på sanktioner, hvor vi er forbavsede over, at de ikke var skrappere. Men også en række sanktioner, hvor det er håndteret, som det skulle. Jeg tror generelt, vi er i begyndelsesprocessen for reaktioner over for snyd. Vi håber stadig på, at vi kan appellere til det gode i folk. Men erfaringen viser også, at man må betragte det som tyveri af karakterer og sanktionere det som sådan, samtidig med en forebyggende indsats.”

lah

UK Essays | Services | Prices | Order Now | Essays | Dissertations | Quality | Contact | My Account

Price calculator

You can get an instant quote for any of our services below. You will not be asked for any personal details until you want to place an order. Once you are happy with the price you can click on the "Order Now" button to pass all the details you have entered through to our order form.

1. Choose your country of study

United Kingdom | United States | Australia | **Other**

Your order will be written by a UK researcher to UK university grading standards, such as Undergraduate 1st or Masters Distinction. We can also meet other grading standards – simply provide us with your marking scheme on Step 2 of the order.

2. Choose your product

Product: Essay Writing Service

3. Choose your product options

Subject: Physics

Grade required: Masters Merit

Length: 2500 Words (~10 pages)

Delivery Time: 7 Days

Total Price

GBP(£) **£450**

Estimated delivery date - [Find out more](#)
3 June - 5 June

Order Now

På UK Essay kan man få skrevet sit opgave på engelsk til helt standardiserede priser og leveringstider.

Køb opgaver online

Firmaet UK Essays tilbyder at skrive engelsksprogede opgaver, som bestilles online på firmaets hjemmeside og leveres efter et aftalt antal dage. Priserne starter ved 130 pund for en opgave op til 1000 ord med 7 dages levering, og herefter stiger prisen med 32,50 pund for hver 250 ord. Skal leveringen være hurtigere – helt ned til få timer – stiger prisen dog markant.

Der kan vælges frit mellem en lang række niveauer, opgaven skal skrives på – fra folkeskole til ph.d.-niveau. Ifølge prislisten kan man bestille afhandlinger på helt op til 100.000 ord, som på højeste niveau vil koste 67.500 pund.

Vice-dekan på CBS Sven Bislev kender udmærket til de snyde-serviceydelser, der tilbydes: ”Der findes mange af sådan nogle. På et tidspunkt var der en, der hængte løbesedler op på CBS, hvor der blev tilbudt opgavehjælp, og det blev mere end antydnet, at den hjælp kunne gå endda meget langt. Det viste sig at være ren svindel”.

Et dansk firma, der i en årrække har voldt

CBS problemer, er manuduktionsudbyderen Aspiri.

”De udbyder kurser i at løse eksamensopgaver. Hvis vi for eksempel udskriver en tredøgns-opgave, så udbyder de timer i, hvordan de studerende skal løse opgaven. Det er ikke snyd – men det kommer tæt på,” fortæller Bislev.

Han har efter eget udsagn haft et ti-årigt slagsmål med Aspiri, uden det dog er lykkedes at komme deres lidt for ihærdige opgavehjælp til livs:

”Det seneste, vi har prøvet, er at få kammeradvokaten til at vurdere, om de måtte bruge vores opgavetekst som materiale i deres undervisning. Men kammeradvokaten mente desværre ikke, at det var lovstridigt,” siger Bislev, der også kan fortælle om, hvordan Aspiri har uddelt brochurer på CBS og angiveligt betalt studerende for at række hånden op under forelæsninger og fortælle om virksomheden.

Aspiri ledes i øvrigt af Stephan van Rendsburg – uddannet på CBS...

Konkurrencestaten som naturlov

”Finansministeren har fremstillet konkurrencestaten deterministisk – som en uomgængelig betingelse, Danmark må indrette sig efter. Men så entydigt er det jo ikke, for der er mange muligheder for at gøre det anderledes, også selv om man går ind på økonomernes beregninger, og endnu mere, hvis man tør anfægte deres ’vækst- og velstandsparadigmer’...”, siger **professor Knud Illeris**, der er professor emeritus på DPU. Hans forskningsfelt har været læring, og han opponerer mod den overgribende måde, som begrebet om konkurrencestaten bliver brugt på.

Konkurrencestaten fremstilles som en måde at styre et land på, hvor det overordnede formål er at optimere et lands ressourcer for at styrke den nationale (økonomiske) konkurrencedygtighed. Og så ændres uddannelsessystemet fra at være et dannelsesdemokrati til at lægge vægt på et færdigheds- og jobperspektiv, som økonomiprofessor Ove Kaj Pedersen har beskrevet det. Den historiske og analytiske beskrivelse af konkurrencestaten er Knud Illeris enig i, men med den tilføjelse, at den beskrevne mekanisme ikke er deterministisk eller rigid.

”Den har en dobbelthed og en dialektik, for der er altid et spillerum for menneskelig indgriben og handling. Det aspekt indgår også i Ove Kaj Pedersens bog ”Konkurrencestaten” – men aspektet er ofte borte, når konkurrencestaten indgår i den politiske debat. I økonomers og ledende politikeres fremstilling bliver determinismen gjort til naturlove”.

Økonomisk determinisme

Er det svært at argumentere mod det økonomiske rationale?

”Det forekommer sådan, fordi dets fortalere dominerer den offentlige debat og dagsorden. Men der er da masser af argumenter imod: Universitetsloven med stærkt topstyrede ledelser – og afskaffelse af lærernes medbestemmelse – blev indført for at ’effektivisere’. Men der fandtes og findes ingen økonomisk holdbare argumenter for, at eksterne bestyrelser og topledelse skaber bedre universitetsuddannelser. Der findes ikke dokumentation for, at universitetslovens ledelsesstruktur har givet højere gennemførelsesprocenter eller højere kvalitet”, svarer han.

”Tværtimod virker topstyringen demotiverende på lærere og studerende. Men det

aspekt inddrages ikke som en seriøs faktor, selv om læringsforskningen klart nok har peget på, at motivation er af afgørende betydning for læringens kvalitet. Albuerum til at tage hensyn til, hvad de studerende oplever, at de har brug for – og hvad kyndige læringseksperter siger – ligger uden for den herskende dagsorden”.

Drivkraft: Egennytten?

Illeris accepterer heller ikke økonomernes fremstilling af den personlige egennytte som borgernes primære drivkraft:

”Mennesker i almindelighed orienterer sig efter en masse elementer i hverdagen, økonomien udgør kun en lille del af helheden. Men økonomiske teorier og de afledte administrative strukturer er det, som beslutningstagerne orienterer sig efter – ikke det gode liv, bæredygtighed, læringsteori eller pædagogik”.

Illeris forstår ikke, at der ikke er mere debat om de overordnede strategier for, hvordan Danmark skal konkurrere i globaliseringen:

”Det danske uddannelsessystem er spændt for et håbløst forsøg på gennemkompetenceudvikling at komme et hestehoved foran alle de andre konkurrencestater. Det er jo en utrolig fantasiløshed, at alle løber efter samme mål og kriterier. Alle stater fører denne politik og konkurrerer med hinanden. Konkurrence skaber ellers altid både vindere og tabere, men her bliver alle på en måde tabere, fordi det fører til en forcering af de personlige og miljømæssige omkostninger, og til overudnyttelse af miljøressourcer, erhvervs-mæssig nedslidning, sammenbrud med stress, marginalisering af større befolkningsgrupper, som ikke kan være med osv.”

Befolkningen forstår bæredygtige løsninger

”Nogen må jo gå foran i et opgør med dette økonomiske vækst- og velstandsparadigme, som fremstilles som den eneste vej. Der må såvel økologisk som menneskeligt laves bæredygtige løsninger, og de må gerne starte på nationalt plan”.

”Jeg er overbevist om, at der i befolkningen er en forståelse for skabelse af bedre balance og bæredygtighed. Myldretidstrafik, storme og oversvømmelser, nedslidning og stress åbner jo øjnene for, at der må ske noget. Og bedre balance og bæredygtighed behøver ikke at medføre faldende levestandard. Tværtimod kan der spares en masse ...”.

Konkurrencestaten

Uddannelsessystemet
Og det er en system

I dag fastholder ungdomsuddannelserne de unge som skolebørn, der udsættes for ”en slags mental indespærring i en grundlæggende uselvstændighed”. De udsættes for ”en utidssvarende barnliggørelse, der på afgørende måde betinger uddannelsernes fiasko”. Og samme uddannelsespolitik i konkurrencestatens navn har også ført til en infantilisering i professionshøjskoler og på universiteter. Konkurrencestatens politik er at gøre borgerne til ”rentable medspillere”, og Danmark til vinder i nationernes økonomiske konkurrence, men det er en katastrofefekurs.

Sådan lyder **uddannelsesprofessor Knud Illeris’** alarmerende analyse af det danske uddannelsessystem.

”Vel er det en dramatisk analyse, men jeg mener, at der skal foretages alvorlige omprioriteringer. Når jeg bruger ord som katastrofe, fiasko og tabere, så tænker jeg især på det stigende frafald, hvor flere er blevet sorteret fra til specialundervisning i folkeskolen, hvor der er op til 50 pct’s frafald i visse ungdomsuddannelser, hvor ’effektiviseringer’ af uddannelser fører til umyndiggørelser m.m.”, forklarer han.

Største krise: Erhvervsuddannelserne

”Hvis vi ikke får flere unge til at gennemføre en ungdomsuddannelse – og vel at mærke med et udbytte, som de kan bruge personligt og i arbejdslivet – så bliver Danmark ikke vinder, men taber i den internationale konkurrence. Og det skyldes bl.a. konkurrencestatens amputerede læringsforståelse i den førte uddannelsespolitik”.

Han vurderer, at den største krise i systemet er i erhvervsuddannelserne: ”Der er behov for en dybtgående reform, som samler alle ungdomsuddannelser i et system, hvor det boglige og erhvervsrettede kan kombineres på mange forskellige måder, og hvor der også er adgang til mange former for praktik og aktiviteter, der rækker ud over tilegnelse af et pensum, som er bestemt ovenfra”, siger han.

”Der mangler praktikpladser på mange områder, og det gør de pågældende uddannelser til blindgyder, som ikke er motive-rende og betyder stort frafald (op til 50 pct.). Derfor tiltrækker gymnasiet en hel del unge,

Uddannelsens læringsystem i ubalance

net er ikke udviklende, men formynderisk og infantiliserende.

fiasko, at alt for mange unge falder fra, mener læringsprofessor.

INTERVIEW



De ikke-uddannede er en massiv fiasko for konkurrencestatens uddannelsespolitik, som skaber marginalisering, ulighed og social uro

Knud Illeris

som ellers ikke er 'gymnasieegnede', siger han. "Og praktikpladsproblemet løses ikke gennem erhvervsskolernes egen skolepraktik; arbejdsgiverne må bringes til at åbne op, så alle unge med behov for det kan få en rigtig praktikplads".

Massiv fiasko: op mod 20 pct. får ingen uddannelse

Illeris har haft et langt arbejdsliv på RUC, men er nu emeritus på DPU i Emdrup. Hans særlige forskningsfokus er ikke på universitetsuddannelserne: "Jeg har arbejdet der i 35 år, men er ikke eksperten på det felt, derimod på ungdomsuddannelser og uddannelser i arbejdslivet. Men jeg tør da roligt konstatere, at konkurrencestatens negative elementer – fx ekstern styring og umyndiggørelse – også gælder for universitetssektoren".

Illeris' fokus er ikke på de konkurrenceedygtige, som klarer sig personligt, identitetsmæssigt og fagligt. Han bekymrer sig, at en stor gruppe ikke klarer det. Der har siden 1990'erne været politiske målsætninger om, at 95 pct. af de unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Men trods adskillige reformer og særlige foranstaltninger har niveauet ligget omkring 80 procent:

"De ikke-uddannede er en massiv fiasko for konkurrencestatens uddannelsespolitik, som skaber marginalisering, ulighed og social uro. Uden uddannelse og kvalifikationer er dine udsigter dårlige. Vi er allerede på vej derhen, hvor unge uden tilstrækkelige kvalifikationer gennem arbejdsløshed, utilfredshed, misbrug, kriminalitet osv. skal forsørges og holdes på plads af den øvrige befolkning. Det er uholdbart, og det er dyrt.

Og samfundsøkonomisk lægger det forpligtelser på andre grupper, som må vise stor 'effektivitet' – og i stigende omfang rammes af pres-relaterede problemer som stress, desillusionering, udbrændthed og fysisk nedslidning".

Læring er også identitetsdannelse

"Konkurrencestatens fokus er på faglige kompetencer, udviklet gennem skemalagte forløb og pensumtilegnelse, så deltagerne gøres arbejdsmarkedsparate. Men selv om man har tilegnet sig pensum og bestået eksamen, er der ingen garanti for, at det er brugbart i praksis. Beslutningstagerne har svært ved at skelne mellem uddannelse og læring – og det, som de har anset som forbedringer af uddannelserne, har langtfra altid medført bedre læring" (Se BOX tv).

Fordi der er så stor fokus på læringsmål og tests og eksamener, forsømmer man fuldstændig den del af læringen, som handler om identitetsdannelse. I ungdomsforskningen er der bred enighed om, at uddannelser skal yde et væsentligt bidrag til de unges udvikling og identitet:

"Vi lever i et samfund, hvor det er vigtigt at udvikle og definere sig selv som selvstændige individer. Men sådan er uddannelserne ikke udformet; de er derimod formynderiske og infantiliserende", mener professoren.

Læring i og uden for uddannelsessystemet skal være bæredygtig for såvel individet som for samfundet. Læring skal give redskaber til at håndtere mange forskellige og uforudsigelige praksissituationer, og den enkelte skal derfor igennem læringen lære bl.a. fleksibilitet og overblik, forklarer Illeris.

Men i uddannelsessystemet er der i dag stor uoverensstemmelse mellem, hvad de lærende oplever, at de har brug for, og det, systemet lægger vægt på. Det er manglende samfundsmæssig og personlig bæredygtighed, hvis systemets læringsformer ikke inddrager et bredere perspektiv, som kan begrundes, og som de lærende kan genkende og acceptere.

Beslutningstagerne forstår ikke læring

"Beslutningstagerne forstår ikke, at uddannelse og læring IKKE er det samme. Og at kompetencer ikke bare er en liste af 'faglige byggesten'. Læring omfatter langt bredere personlige færdigheder, der også handler om at kunne agere selvstændigt i samfundet og arbejdslivet", forklarer Knud Illeris.

I konkurrencestaten bliver fokus sat på kompetencer og kompetenceudvikling, men på en helt forfjålet måde, hvor kompetencer ses som løsrevne 'faglige byggesten', der opremses i lange lister – i stedet for at se dem i et helhedsperspektiv om, hvad man klarer under pres i en omskiftelig praksis. Det barnliggørende består i, at de unge i alt for høj grad uden diskussion og stillingtagen bliver sat til at lære noget, som andre har bestemt, på måder, som også er bestemt ovenfra. Og derefter får man karakterer, som andre også har bestemt, men som får afgørende indflydelse på den enkeltes fremtidsmuligheder.

"På den måde lærer man at sno sig i forhold til systemer, men ikke at forholde sig til de reelle problemer – det er der desværre en hel del af vores politikere og beslutningstagerne, der dagligt demonstrerer", siger han. "Systemet udvikler ikke selvstændige individer, der kan være aktivt med til at opstille problemer og samfundsløsninger, gerne i relation til fagene og tværfagligt. Men det er der jo slet ikke rum til i dag. Og lærerne kan ikke gøre meget andet end at administrere systemet med den størst mulige dialog med og hensyntagen til deltagerne – hvad mange heldigvis også gør i dag..."

Folkeskolereform et positivt skridt

Hans vurdering er, at den brede folkeskoleaftale fra sidste år kan lægge op til en styrkelse af elevernes personlige udvikling gennem en heldagsskole, hvor skellet mellem faglig og personlig udvikling kan blive væsentligt reduceret. Men det må ikke havne i ressourceslagsmål mellem stat og kommuner: "Hvis konkurrencestatens beslutningstagerne er seriøse kan de måske fastholdes på en forståelse af, hvor væsentlige forholdene i folkeskolerne er for hele uddannelsesområdet".

jø

HENVISNING:

Knud Illeris: *Læring i konkurrencestaten* (antologi, redaktør Knud Illeris. Samfundslitteratur, marts 2014).

Vestens myter om Rusland holder

Der er stadig elementer af sovjettiden tilbage – fx mange ældre forskningsledere – men der er opbrud. Og den yngre generation er i

”Der hersker nogle myter om Rusland som et stadig-sovjetisk land, som en lukket kultur og et autoritært samfund med overvågning og selvcensur. Det er nogle stereotyper, som det er svært at gøre op med, fordi vestens viden om det russiske samfund er relativt ensporet. Jeg har en oplevelse af større kompleksitet efter et år i landet. Russerne er ikke så lukkede. Det russiske videnskabsamfund er faktisk udad-kommunikerende, og især de yngre generationer siger tingene meget direkte, uden omsvøb. I den forstand er det en (videnskabs-) kultur i positivt opbrud”, siger **Maria Pontoppidan** som er ved at færdiggøre sin ph.d.-afhandling inden for filosofihistorie og som pt. er i forskningspraktik på Sankt Petersborgs Videnskabsakademis center for Videnskabssociologi og Videnskabsstudier.

”Vi får fortalt, at Rusland er et diktatur, hvor folk ikke tør tale politik – som jeg fx har oplevet i Rumænien i 2011. Det er ikke rigtigt. Der er ingen frygt på gaden i Skt. Petersburg. Det er en russisk folkesport at klage sig. Og menigmand diskuterer i høj grad politik, og man kritiserer også Putin.

”Myterne om Rusland – som pt. forstærkes af medierne i konflikten om Ukraine – forhindrer os i at forstå, hvad der sker og hvor liberale russerne også er. Men det er svært at trænge igennem med andre fortolkninger. I modsætning til, hvad vestlige medier fortæller, så oplever jeg fx, at der er utrolig stor vilje og lyst til at diskutere politik, såvel blandt menigmand som blandt unge forskere. Det er et samfund i bevægelse”.

”Jeg anerkender, at der nedenunder overfladen – som jeg ser og taler med unge forskere om, men som jeg som udlænding ikke er underlagt – kan være usynlige magtstrukturer. Men jeg er positivt overrasket over, hvad der verbalt kan kritisk italesættes, og over den optimistiske undertone eller ånd, der er blandt unge russiske forskere – uanset at det er en ’mægtig maskine’, de er sat over for. Vel er der altså en stor formel respekt for autoriteter – bl.a. mellem den unge generation og de ledende, ældre forskere – men der er også en stor evne til at gennemskue sådanne magtforhold, dvs. dels manøvrere i det og dels have et distanceret forhold til det”.

Dansk flegma – russerne slås

Men de yngre russerer er meget obs på forskningsfriheden:

”I den postsovjetiske selvforståelse har man en meget høj forskningsetik med krav om autonomi og forskningsfrihed for den enkelte – modsat systemtro forskning”.

Viljen til at forsvare sin autonomi og frihedsgrader er stor:

”Det er desværre min danske erfaring, at de store tab af frihedsgrader mødes flegmatisk af videnskabsamfundet. Uni-lovens tab af akademisk selvstyre og overgang til topstyring blev mødt af stor passivitet og skuldertræk derhjemme. Det er ikke noget, som yngre danske forskere går ret meget op i”.

“

I første omgang var det økonomien og levedoden, som var den største forskel mellem de danske ph.d.-vilkår og så de russiske. Vi er privilegerede. Kun få russiske er finansierede, så de skal klare ph.d.-studiet ved siden af et fuldtidsjob – så de har dybe, sorte rande under øjnene. De bor også simpelt og småt.

Jeg har en ph.d.-kollega, som skal giftes til sommer, men som ikke har råd til at flytte sammen med sin mand, som fortsat bor hos sine forældre.

Maria Pontoppidan

”I Rusland har såvel de ældre som yngre forskere – som følge af Sovjethistorien – en forestilling om, at de skal slås for deres autonomi. I akademierne opfattes fx planer om udpegede ledere og topstyring – som i Danmark – som en uhørt og voldsom indskrænkning af deres frihedsgrader. Jeg oplever, at de klager over bureaukratiet, som er en russisk svøbe, men de reagerer meget umiddelbart og kritisk åbenmundet. De har oplevet at få akademisk frihed, dog med kraftige økonomiske begrænsninger, og den bruger de. Der er ikke – som hos mange forskere i Danmark – indskudt den lille tænkepause, som indikerer, at forskere først udtaler sig efter at have overvejet taktisk, om udtalelse kan skade eller hjælpe på karrieren ...”

I Rusland opfatter man det akademiske arbejde som et superalvorligt kald, som skal forsvares: ”Her er en aktiv respons, hvis nogle vil underminere kaldet eller dyderne, fx på aktuelle statsinitiativer til at indføre management og topstyring. *’Vi har modtaget en kraftfuld vaccine mod ideologi her’*, som

min kollega Svetlana Dushina siger med henvisning til Sovjettidens topstyring. Der er også en særdeles stærk kritisk bevidsthed – en stolthed – om historiske og kulturelle identiteter, som støder sammen med vestlige, rationelle tankeformer, og som gør kommunikationen med russiske akademikere anderledes og sværere. Det er igen en reaktion på Sovjettiden, hvor man oplevede at få dikteret såvel kultur som historie ovenfra”.

Sociolog: Intet opgør med de gamle Sovjetstrukturer

Tiåret efter murens fald i 1989 huskes som en rædselsperiode, hvor universitetet brød sammen, og hvor der var hjerneflugt og grobund for korruption. I dag får akademikere deres løn, og det betyder, at der ikke er samme korruption omkring optagelsesprocedurer og eksamen, som dengang, hvor professorer opfattede ”gaver” som et løntilskud til en utilstrækkelig statsløn. Lærere måtte tage imod ’gaver’ for at kunne leve. Dengang kunne man købe sig til en titel for penge eller få en, hvis man var i familie med personer i magtpositioner.

”Russerne er pessimister og klagere. Og Rusland er et stort og tungt land. Der er en enorm inert, også i videnskabsamfundet. Man er vant til, at regeringen sender topstyrede dekretter ud om dit og dat, men de er i høj grad symbolske, for deres praktiske betydning er lille. Hverdagen kan ikke topstyres, så befolkningen trækker bare på skuldrene over politikerne...”, forklarer Marie Pontoppidan.

Videnskabsamfundet har dog stadig nogle af de gamle strukturer fra Sovjettiden tilbage. Der var intet opgør med de gamle strukturer, og de gamle magthavere blev siddende i toppen af systemet: ”Der har været lav forskermobilitet på grund af videnskabsamfundets lukkede karakter. Og det er en efterladenskab, som stadig mærkes i post-sovjetisk videnskab”, fortæller **sociologen Svetlana Dushina, der er research fellow på Videnskabernes Akademis sociologisk institut i Skt. Petersburg.**

De forvaltningsmæssige strukturer er delvis overleveringer, og det samme er dets agenter, beslutningstagerne: ”Et akademisk rum opbygget om ven/fjende, nepotisme, konspirationer, fremme af egne (økonomiske) interesser, hvor systemet disponerer

kun delvist

ikke materialister, men forsknings-idealister

forfremmelser og fordele, gør ikke det russiske system attraktivt. I stedet må der indføres et system, hvor ens akademiske status må bestemmes via homo academicus på basis af objektive og gennemskuelige mekanismer”, mener hun.

Aldersmagt: Mange ledere over 70 år

Sociologen har lavet en analyse af forskermobiliteten i Rusland, og især set på betydningen af international mobilitet: Hvad er deres motiver for at få forskningsophold, især i vesten? – set i lyset af, at der er et enormt problem med generationsskiftet. De ældre generationer sidder på systemet og posterne, men der vil komme en stor udskiftning de næste tiår.

Sociologen efterviser i en artikel om unge russiske forskeres vilkår, at aldersstrukturen er meget skæv, især i akademierne: Den post-sovjetiske forskning har et markant problem med generationsskiftet, idet mange fortsætter deres karrierer, efter at de er fyldt 70 år. Systemet mangler mobilitet, fordi der ikke er plads til ung fornyelse. Og det betyder, at systemet er besat af den ældste generation, som har haft privilegier og siddet på magtfulde positioner siden Sovjettiden. Statistikker fortæller således,

- at det magtfulde Videnskabsakademi er besat af personer over 70 år (i perioden 2000-2011 er antallet af 70-årige tilmed tredoblet).
- at hver 4. forsknings- eller laboratorieleder i Skt. Petersborg er over 70 år. Og hver 3. er i alderen 60-69 år.

Der er ingen øvre pensionsalder eller tradition for at gå på pension, så den ældre generation bliver ved. Utilstrækkelige pensio nvilkår kan også være et motiv til at blive.

Myteaflivning: Yngre er idealister

En spørgeskemaundersøgelse blandt de yngre forskere, som har været på udenlandske forskningsophold, giver nogle overraskende resultater og afliver myter. Sociologen havde den hypotese, at de unge søger videnskaben og internationale forskerkarrierer, fordi de er motiveret af ønsket om en højere levestandard – som eliternes hjerneflugt i 1990'erne – og ikke fordi de gløder for videnskaben.

Men svarene fortæller, at de unge forskere ikke er materialister, men idealister. Kun en mindre del er motiveret af højere



Putin er tilsyneladende involveret i alt i Rusland, herunder i videnskaben.

levestandard (i vesten). Tre ud af fire var motiveret af at kunne arbejde videnskabeligt med moderne laboratorier og de højeste akademiske standarder. Og næsten halvdelen var motiveret af muligheden for at få vægtige akademiske sporer, at kunne publicere i højt-rankede tidsskrifter og at fungere i transparente akademiske systemer. Kun hver syvende havde højere levestandard som tungtvejende motiv.

“

Et akademisk rum opbygget om ven/fjende, nepotisme, konspirationer, fremme af egne (økonomiske) interesser, hvor systemet disponerer forfremmelser og fordele, gør ikke det russiske system attraktivt.

Sociologen Svetlana Dushina

De fleste, som havde været på forskerophold i vesten, havde ingen ambitioner om at udvandre. De ville derimod helst komme tilbage og blive integreret i det russiske videnskabsfund. Hver tredje erklærer, at de foretrækker kun at arbejde i Rusland, mens hver femte fortæller, at de gerne tager et år i udlandet, men så vil de tilbage. Kun få erklærer, at de planlægger at blive i udlandet.

Når ønsket om fortsat lokal forankring så var slået ideelt fast, viste andre svar dog, at der er massive økonomiske problemer. Lønningerne er alt for lave (mener 95 pct.), de teknisk-materielle betingelser er for ringe (80 pct.) og forskningsfundingen er underudviklet (50 pct.).

Re-patriering

Men gavner de unge russeres udlandsferfaringer dem så, når de kommer tilbage til det russiske forskersamfund – eller kan det ligefrem være skadeligt at have været udmeldt af de lokale 'magtkampe' i perioder?

Knap halvdelen fortæller, at deres internationale forskerophold har højnet deres professionelle kvalifikationer, men kun hver femte fortæller, at opholdet har boostet deres nationale karriere.

”Der var stort set ingen blandt de udrejste i 90'erne, som kom tilbage. Men der er ingen erfaringsopsamling på, om de yngre generationers internationale erfaringer er blevet genintegreret derhjemme – om deres udlandsferfaringer har gavn timer eller 'skadet' dem i mødet med det gamle russiske videnskabsfund. Men fra 2005 og frem er der lavet aktive programmer for dem, som har været på studie- og forskningsophold i udlandet (fx megagrant-programmer især på de våde videnskaber). Og det ser sociologen som et meget positivt skridt. Hun argumenterer ligefrem for, at Rusland skulle indføre den kinesiske belønningsmodel, hvor de udlandsstuderende betaler af på deres udlandsstipendium ved to års arbejde i hjemlandet – eller ved at betale en anseelig bøde:

”Sådanne restriktive initiativer kan forekomme strenge, men de er effektive, idet de fleste foretrækker at vende tilbage ...”

Kilde: **Asheulova / Dushina:** Research career development in Russia: The role of international mobility (Under udgivelse i artikelsamlingen *(Re)searching Scientific Careers*, edited by Prpić m.fl. Saint Petersburg 2014).

På pension: Den sidste livsalder

Det handler om mere end bare penge, når jeg nu går på pension, fortæller rektor Malcolm Gillies, kontroversiel rektor for skandalera

En af de helt store overraskelser for mig i 2014 er, at jeg i år fylder 60. Og det er overraskende al den stund, jeg slet ikke føler mig som, endsige ligner, en tresårig...

ESSAY

60 år er en betydelig milepæl i et menneskes liv. Pensioner, mimrekort, synsprøver og skavanker sniger sig ind som almindelige samtaleemner sammen med de store spørgsmål om, hvad man vil – eller er i stand til – at lave i de år, der er tilbage. Endnu en holdbarhedsdato passerer, og vores dødelighed slås fast endnu engang.

Bibelen fastlægger vore livsår til ”tre snese og ti”, hvorfor vi i vores del af verden traditionelt har betragtet tresserne som det sidste udkald m.h.t. produktivt arbejde. **Shakespeare** har i det, han kalder menneskets ”syv livsaldre”, elegant beskrevet bevægelsen mellem de forskellige aldre fra den ”tynd(e) Hr. Pantalon med Tøfler paa” henimod ”den anden Barndomstid, den rene Glemsel, der mangler Tænder, Øjne, Smag og Alt.”

Hvor lyder det spændende!

Men denne bibelske tildeling er igennem det sidste århundrede efterhånden blevet overtrumfet. Vi lever nu længere. Meget længere. Et menneskes otium var før i tiden nogle ganske få år, der adskilte arbejde og døden. Nu kan det strække sig over årtier med svigtende helbred, formue og formål. Tænk blot på, hvor mange i pensionsalderen stadig har deres forældre, det giver helt andre otiumsmønstre og nye former for afhængighed på tværs af generationerne.

Selv om undersøgelser viser, at de fleste gerne vil holde op med at arbejde i alderen 60-65 år (tidligere i mange asiatiske, afrikanske og sydeuropæiske lande), bliver de finansielle medier ofte ved med at stille spørgsmålet: Har du råd til at gå på pension?

Det var det samme spørgsmål, den romerske digter **Horats** stillede for to millenier siden, da han foreslog, at folk skulle arbejde for at ”kunne som gamle trække sig tilbage/ Sikkert i Ro når de samlet sig have tilstrækkelig Tæring” (*Satirer* 1.1.). Men hvornår har man ”tilstrækkeligt” til, at man kan trække sig tilbage? Horats’ råd er enkelt: ”Ængst dig da mindre for Armod”. Nok er vist aldrig helt

nok, lige indtil det er for sent at få gavn.

Shakespeares underskudsmodel over den sidste ”livsalder” udspiller sig nu imidlertid endnu mere ubarmhjertigt i takt med, at hele befolkninger lever længere. Forskellige jobs kræver forskellige evner og forskellige former for samspil mellem praktiske færdigheder og visdom. Man kan sikkert godt blive ved med at skabe en god indkomst som historiker i tres- og halvfjerdsårsalderen, men som danser eller luftpilot i samme alder er du færdig.

Aldrende musikere er meget opmærksomme på det frygtede ”færdighedstab”, og i mange orkestre har man decideret afsat midler af samme grund. Færdighedstab er ikke nogens skyld, det er ikke et spørgsmål om svigtende flid. Fingrene, læberne og forskellige andre legemsdele, herunder i særdeleshed øjne og ører, er i det hele taget langt smidigere eller fintfølede i tyveårsalderen end i halvtreds- eller firsårsalderen. Der kommer et tidspunkt, hvor kvaliteten eller akkuratessen i spillet absolut lider, og det kan hverken livserfaring eller en moden fortolkning kompensere for. Det er de færreste musikere, der bliver hængende og venter på prikket. De, der gør, har det med at fortryde.

Lden akademiske verden er pensionering noget mærkeligt noget. Selv om ens ansættelseskontrakt måske ikke længere er forsynet med holdbarhedsdato, forholder det sig helt anderledes med nutidens mange forskellige pensionsordninger. Dem skal man være opmærksom på, eftersom de hele tiden ændrer sig. Der var engang, hvor ét var sikkert, og det var, at alle gik af på samme tidspunkt i livet, og det på klokkeslettet. Receptionen kunne sågar planlægges år i forvejen, hvis det var. De yngre kolleger ligefrem regnede med din afgang.

I dag er det mere indviklet. Nogle går af tidligere, andre senere. Og rundtomkring i verden findes der hybridpakker, der muliggør delvis pensionering, ligesom der i stigende grad skabes nye roller for emeritusmedarbejdere. I USA, hvor et af de mest eftertragtede goder ved universitetsansættelse kan være en privat sundhedsforsikring, kan en forlænget skumringstid med undervisningsopgaver være vejen til at fastholde sygesikringen. Det kan faktisk være mere værdifuldt end den

pengemæssige betaling.

For den enkelte indebærer pensioneringen en række særlige beslutninger m.h.t. fremtiden. Det er, fordi det at være akademiker lige så meget er en sindstilstand som en række arbejdsforpligtelser. Man kan holde fast i den akademiske tankegang, efter man er gået af, ved f.eks. mere frit at kunne deltage i akademiske debatter og bidrage bedre til forskningen som fri fugl lettet for de formelle forpligtelser. Heldigvis er det sådan på de fleste akademiske områder, at opsamlet erfaring og visdom stadigvæk værdsættes og kan bære frugt, det gælder nok især de områder, hvor viden består længere, og fysiske færdigheder er knap så vigtige.

Hvis vi akademikere rent faktisk har råd til at gå af, ved vi som regel, hvad det er, vi forlader. *Men hvad er det egentlig vi går i møde? En såkaldt porteføljekarriere med forskellige arbejdsområder? Genoplivet forskerliv? Nye akademiske sysler? Sommerhus ved havet? Mere tid sammen med familie og venner?*

Jeg har tre konkrete råd:

1. Gå hellere af tidligere end senere. Du kan meget bedre finde fodfæste i dit nye liv, mens du endnu er i besiddelse af ”Tænder, Øjne, Smag og Alt.”
2. Overvej at lave noget helt andet. Den, vi har været, behøver ikke at bestemme over den, vi gerne vil blive.
3. Opsøg virkelig uafhængig økonomisk rådgivning og spred dine risici. Det, der lige nu virker tilløkkende, er måske knap så smart om 20 eller 30 år. Men hvis du venter, indtil alt er fuldstændig sikkert, så husk på Horats’ råd om, at du formentlig ikke får tid til at nyde godt af det.

Kilde: Times Higher Education, 09/01/2104 i Martin Aitkens oversættelse

- som 60-årig

mt London-universitet



Malcolm Gillies

Malcolm Gillies er lingvist og musikolog og har haft en akademisk karriere i Australien og på Yale, samt ledende poster i Australien og i London.

Han går i slutningen af året på pension fra rektorposten ved London Metropolitan. Her blev han ansat som rektor i 2010 til at rydde op efter en skandale, hvor der blev afsløret store økonomiske uregelmæssigheder, idet London Met uretmæssigt havde modtaget taxametre for £36 mio. for indberetning af ukorrekte gennemførelsesprocenter. London Met skulle betale beløbet tilbage, og mistede statsautorisation/bemyndigelse. Han skabte stor kontrovers, da hans spareplan skar studieplanen til tredjedele på selektive områder, især på humaniora (historie, filosofi og de kunstneriske uddannelser), men i april 2013 blev forholdene delvis normaliserede, da London Met fik sin bemyndigelse tilbage.

Men London Met har ikke genvundet tidligere tiltrækningskraft, idet den udenlandske rekruttering – som er enormt vigtig for de engelske universiteter – er faldet til en fjerdedel. Som lokkemad nedsatte man studieafgiften fra max-beløbet £9.000 til £6.500, men den økonomiske klemme er så stor, at max-beløbet måtte genindføres. Og rektor Gillies har igen varslet nedskæring af forskningsområder, ”hvis udgifter ikke returnerer tilsvarende indtægter”.

Pensioneringen er ”*nøje timet i støtten til udviklingen af det næste trin i London Metropolitans strategiske plan*”, hed det i pressemeddelelsen om hans afgang.

DILEMMA

Misbrugt mso-professor

Jeg var i en del år professorabel, men der var ingen ordinære professorater ledige på mit fagfelt. Det var derfor helt rimeligt at jeg blev tilbudt et mso-professorat, så jeg tog det som en faglig anerkendelse af mine kvalifikationer fra ledelsens side.

Nu har jeg så været mso i et par år, og det blev noget anderledes end jeg forestillede mig. Min mso – 'med særlige opgaver' – blev beskrevet relativt bredt som mit hidtidige forskningsfelt. Men nu er det gået op for mig, at mit mso har været et ledelsesredskab til at få udført nogle specialiserede, funktionsbestemte opgaver. Jeg troede mso'et skulle give frihed til faglig udvikling, men jeg får ikke lavet selvstændig forskning. Efter to år er jeg ikke kommet i gang med min personlige forskningsplan.

Min stillingsbeskrivelse svarer ikke til de faktiske stillingsfunktioner, som jeg nu udfører. Jeg er blevet forskningsleder og -administrator, og mine personlige, faglige forskningsvilkår er blevet ringere end tidligere. Jeg har ikke det personlige rum til faglig-videnskabelig udvikling. Det er meget frustrerende.

Problemet er, at ledelsen forventer, at jeg påtager mig, at udbygge/opbygge forskningsfeltet som forskningsleder, og det indebærer en række ekstra administrationsopgaver. Dels skal jeg i højere grad agere som leder, der skal vejlede/styre yngre forskere i forbindelse med deres forskning, finansiering og artikel-skrivning. Dels skal opbygningen finansieres af eksterne midler, for der følger ingen basismidler med fra universitetet,

og det er mig, som skal stå for ansøgningerne. Og dels forventes det også, at jeg indgår i en uformel ledelsesgruppe, som ved tidslugende møder skal koordinere aktiviteter, men som jeg nu mest opfatter som en formel forpligtelse, for jeg får intet fagligt/økonomisk ud af at deltage.

Med begrænsede ordinære professorater var det fint, at der blev åbnet for en alternativ karriereåbning med mso'erne i 2004. Og det blev populært hos ledelser. De fik et ledelsesredskab og en fleksibilitet til at få bestemte opgaver udført (især på RUC og AAU, hvor hver tredje professor er mso, se FORSKERFORUM 261).

Og der kan lægges stort pres på mso-professoren om at levere (ekstra) resultater. Selv om jeg er professorabel, så oplever jeg, at jeg igen skal kvalificere mig på karrierestigen.

Men det er en ledelsesfristelse at indsnævre mso-stillingsfunktionen, og min er blevet et B-professorat, fordi jeg er blevet forvalter uden de frihedsgrader, som groft sagt tilnærmer sig lektors eller ordinære professorers. Jeg laver konkrete særopgaver, hvor administration og ikke-faglige elementer tager al for meget af min tid.

Jeg har prøvet at rejse problemet for institutlederen, men han slår det hen som en midlertidig belastning, som vil gå over. Men det holder ikke. Hvordan skal jeg tvinge institutlederen/ledelsen til at give mig mere fagligt frirum?

Misbrugt mso'er



Etikeren: Mso som talent- eller fri

Dit dilemma starter allerede ved stillingsopslaget. MSO-professorer skal varetage særlige opgaver, og det skal naturligvis fremgå af stillingsopslaget. For dit vedkommende er de særlige opgaver imidlertid "beskrevet relativt bredt som mit hidtidige forskningsfelt". Denne detalje blotlægger, at der er forskellige opfattelser af formålet med MSO-professorater.

I stillingsstruktur-cirkulæret tales der om at "udvikle et perspektivrigt fagområde" og om "opbygning af et nyt forsknings- og uddannelsesfelt" rettet mod "særligt talentfulde, gerne yngre, forskere". I dit tilfælde synes begrundelsen imidlertid at være en belønning for allerede demonstrerede kvalifikationer – "en alternativ karriereåbning", der minder om den norske ordning, hvor man bliver professor, når man er dokumenteret professorabel.

Den første talent-fortolkning har form af en arbejdsaftale; den anden af en belønning for allerede udført arbejde. Der er ingen tvivl om, at lovgiverne (og universitetsledelserne) foretrækker den første, medens mange velmeriterede forskere, der allerede er professorable, foretrækker den anden – karrierebelønningen – i mangel på ordinære professorater.

DILEMMA-SPALTEN

FORSKERforum forelægger et dilemma, som forskerverdenen har svært ved at tale om. Dilemmaet besvares af to erfarne personer fra uni-verdenen. De er udvalgt ud fra hver deres position som hhv. ETIKEREN og KYNIKEREN. De deltager anonymt og kender ikke hinandens identitet.

Det udvalgte dilemma er inspireret af aktuelle cases fra fagforeningerne samt frokoststuehistorier.

dispræmie

Ironisk nok ville du have stået stærkere, hvis dit opslag havde været formuleret i overensstemmelse med talent-fortolkningen, for hér specificeres aftalen, så den også binder ledelsen. I bemærkningerne til stillingsstruktur-cirkulæret bemærkes det, at ”instituttlederen i kraft af sin instruktionsbeføjelse [kan] pålægge den enkelte forsker at løse bestemte opgaver”, herunder forskningsledelse, og at ”fordelingen mellem de forskellige arbejdsopgaver kan ... variere over tid”. Men der skal dog ”lægges vægt på varetagelse af en eller flere af de særlige funktionsbestemte opgaver”, som fremgår af stillingsopslaget. Dit stillingsopslag yder ikke en sådan beskyttelse mod misbrug. Din stillingsbetegnelse er reelt en flidspræmie, ikke en arbejdskontrakt.

Noget andet er så, at der i universitetslovens § 14, stk. 6, er en smule ammunition til dit forsvar, for her står der, at ”det videnskabelige personale må ikke over længere tid pålægges opgaver i hele deres arbejdstid, således at de reelt fratages deres forskningsfrihed”.

Du kan altså ikke få medhold i, at du bliver sat til forskellige, særlige opgaver, der ikke står i dit stillingsopslag. Men du kan klage over omfanget. Det gør du bedst ved at dokumentere, hvor meget af din (forskning)tid der på denne måde beslaglægges til bundne, pålagte opgaver. Det er – efter det af dig oplyste – i strid med universitetslovens § 14, stk. 6.



Kynikeren: Sats på et tredje karrierespor

Dit dilemma får mig til at tænke på en professorindsættelse, jeg deltog i tilbage i begyndelsen af 1990'erne. Efter tiltrædelsesforelæsningsen samledes vi til portvin og kransekage i instituttets stilfulde mødesal. En af fagets ældre, velmeriterede professorer stillede sig op på en stol og holdt en lille tale for den nyansatte kollega. Pointen var, at professoratet kronede et halvt livs karriereræs med en adgangsbillet til den frie forskningsland, hvor professorer kunne plukke lækre forskningsopgaver ned fra træerne og alene var bundet af fagets videnskabelige og etiske kodeks.

Siden da er det gået tilbage med friheden for forskningens frugtplukkere. Der har mange steder sneget sig et nyt kriterium ind i bedømmelsesprocessen: Hvor mange millioner fondskroner er CV'et værd? I takt med, at universitetssektoren er vokset, kanaliseres en stadig større del af forskningsmidlerne via offentlige og private forskningsfonde, mens universiteternes basisforskningsbevillinger fylder forholdsmæssigt mindre i universiteternes pengepotter.

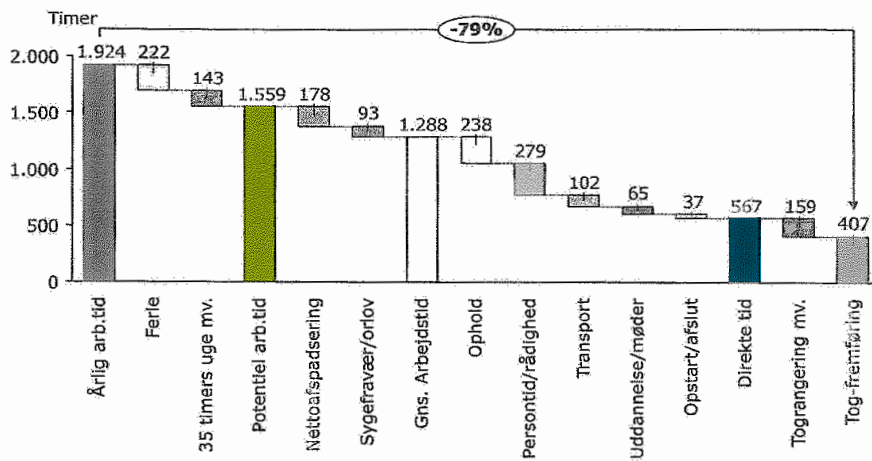
Derfor, kære ven, se det øjnene: Friheden kommer ikke længere med professoratet. Den kommer med evnen til at skabe indtægter på topline. Denne evne forventes ikke mindst at være til stede hos en mso'er. Vedhæftet ”mso” betyder jo netop, at du ikke har frihed til kun at dyrke dine personlige faglige interesser. Du er ansat til at varetage ”særlige opgaver”, læs: til at skaffe flere eksterne forskningsprojekter hjem til instituttet.

Det kræver ikke alene akademisk styrke, men i høj grad også evne til at lave ansøgningsstrategi, at netværke med fondsbestyrelserne og at køre en velsmurt intern administration af penge og produktionsmidler. Mso-titlen dækker altså over meget mere end videnskabelig excellence. Den dækker over funktioner, som i private forskningstunge virksomheder berettiger til en titel som ’forskningsdirektør’. Her er lønnen dog betydeligt højere.

Så hvis du ikke alene går efter de akademiske palmer, men også sætter pris på rigtigt guld, skulle du måske lade være at se mso'en som et misbrug af dine forskningsevner, men som indgang til en ny karriere i den forskningsbaserede del af Business.

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

BARRIERER FOR FOKUS PÅ KERNEOPGAVEN : LOKOFØRERE I DSB SOM EKSEMPEL



MODERNISERINGSSTYRELSEN 8

Ingen forskel mellem uni-lærere og loko-førere

- når HR-personalet skal lave arbejdsanalyse, afslører Finansministeriel instruks

I gamle dage havde universiteter personaleafdelinger med få ansatte. Men de nye tiders management-universiteter har introduceret HR-afdelinger, der sælger sig selv som feel-good-servicecentre for personalet, men som i hverdagen er ledelsens forlængede arm. Den kasketforvirring – inklusive en god del varmluft-industri – er slående for mange vipere, som lammede må se til, mens de oplever, at uni-administrationen – og ikke mindst HR-afdelinger – ekspanderer.

”Magten på universitetet er flyttet fra de faglige til bureaukraterne”, lød en af økonomiprofessor Martin Paldams analyser af AUs store krise.

HR som organisatorisk driver

Nogle uni-lærere tror fejlagtigt, at HR-personel personligt – og i ond tro for at øge deres egen magt – laver standarder eller procedurer eller sære krav om dokumentation. Det gør HR-personer, fordi de har en indgroet personlig mistro over for universitetslæreres store egen-disponering af arbejdstiden: *Hvorfor skal lige uni-lærere have det privilegium, når INGEN andre grupper har det?*

Men det er ikke mistro eller magt, som er HR-personallets drivkraft. Det afslører en management-instruks fra

Moderniseringsstyrelsen (under Finansministeriet), som FORSKERforum har fået fingrene i, på Fredericia Banegård via en anonym HR-kilde.

Det er en inspirations-instruks – ”elementer i god arbejdsgiver-adfærd” – til statens og universiteternes HR-personale. Den handler om, hvordan HR-afdelinger kan bidrage til at indarbejde strategisk retning, samordne dette med personaleressourcerne og fremavle ”organisatoriske drivere” på arbejdspladsen.

Der opregnes forskellige **input-faktorer**, som HR-driveren kan arbejde med:

- Administration af arbejdstid
- Kapacitets- og arbejdstidstilrettelæggelse
- Lokalt besluttet betalt fravær (fx fri grundlovsdag, fri til flytning etc.)
- Sygdomsrelateret fravær
- Ferieplanlægning.

’Barrierer for kerneopgaven

Instruksens intention er angiveligt at fortælle om god arbejdsgiveradfærd, men i praksis handler det om styre-management, der forøger de ansattes effektivitet. Og som mønster-case på, hvordan statsansattes arbejdstid kan analyseres/opbrydes op i enkeltfaktorer, anfører Moderniseringsstyrelsen så

lokomotivføreres tidsforbrug.

Af ovenstående illustrative diagram fremgår, at lokoførere faktisk kun bruger en tredjedel af deres tid på at køre tog fra x-til-y (”Direkte tid”). Knap to tredjedele af den potentielle arbejdstid på 1559 arbejdstimer bruges på en hel masse andet, som i styrelsens managementsprog kaldes ”barrierer for fokus på kerneopgaven”.

Instruksen til universiteternes HR-personale er at foretage den samme faktoropdeling af arbejdstiden. Der kan komme meget interessant HR-management ud af den øvelse. Der kunne fx tages udgangspunkt i, hvad lektorer og professorer bruger i ”direkte tid til kerneopgaven”. Og det er kun 4-5 t./uge på konfrontationsundervisning, plus 10 timer på forberedelse (ud af en samlet arbejdstid på 46-50 timer), ifølge FORSKERundersøgelsen 2012.

Spørgsmålet er ligetil for den driftige HR-person: *Hvilke overspringshandlinger bruger universitetslærere egentlig deres tid på, opdelt i enkeltfaktorer ...?*

jø

KILDE: God arbejdsgiveradfærd. Oplæg for universiteternes HR-netværk (Moderniseringsstyrelsen, 23. april).